

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Egész évre . . . 12 kor. Félévre . . . . . 7 „	Felelős szerkesztő: Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- ==== hivatal ==== Budapest, VI, Andrásy-út 1.
--	---	---

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Az örökösödési eljárás a Ptk. törvényjavaslatában. — A kir. közjegyzői díjszabás felemelése. — Szabad-e tanuvallomást pótló nyilatkozatot közjegyzői okiratba foglalni? — Ausztriával kötött jogsegélyszerződésünk a közjegyzői okiratok végrehajtása tekintetében. — Kir. Közjegyzők Évkönyve. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Ime egy új formula! A közigazgatási bíróság beérné ugyan az illető magánfélnek, az adott esetben véletlenül egy csekély intelligentiájú naiv asszonynak az aláírásával, ügyvédi képviselet nélkül is, de a törvény szövegének megfelelő ezen elintézt az ügylet tárgya komikusnak tünteti fel.

Ime attól függött a vagyonátruházási illeték mérve, hogy egy kis bódé-féle faalkotmány, amely a telekkel való szilárd összefüggés nélkül csak ideiglenes használatra épült, úgy hogy arról bármikor a legegyszerűbb módon el volt távolítható és mint

jószágtest a telekkönyvben sem volt kitüntetve: *ingó, vagy ingatlan vagyon jogi természetét viseli-e magán?*

Nem-e képtelenség, hogy a hiányos törvényjavaslat a közigazgatási bíróság szemüvegén keresztül úgy magyarázandó, hogy egy gyámoltalan asszony felfogásától függ az adott esetben egy, még a jogászt is gondolkozásba ejtő, dolog jogi természetének a megállapítása. Indokolt hát a kérdés: ugyan miért ne bizhatta volna a fél a jogorvoslatot s különösen a jelzett jogi distinciónak a megállapítását mindjárt magára a közjegyzőre, aki ebben az ügyben az ő bizalma folytán már el is járt?

Megtörtént e sorok írójával is, hogy egy Hannoverben lakó úrnő képviselőjében szabályszerű meghatalmazás alapján valami adóügyben panaszt adott be a közigazgatási bírósághoz, de az a fennebbi indokból a panaszt elutasította. Gondoskodni kellett tehát a fél sajátkezű aláírásának a beszerzéséről. Ámde ő elutazott és így a kitűzött 14 napi határidőn belül lehetetlen lett volna aláírását megszerezni, ha véletlenül nem jön Bécsbe.

Ügyvédi meghatalmazást beszerezni és az ügyvédet informálni szintén nem lett volna lehetséges, ha a véletlen nem jön segítségül. Akkor azután — bár az eljárás korrektségének rovására, — de mégsem lett volna más megoldás, mint ami a kényszerítő szükség esetében divik a közigazgatási bíróság előtti eljárásban is.

Kérdezhetné bárki, hogy miért nem alkalmazkodtam a közigazgatási bíróság említett értelmezéséhez és gyakorlatához? Azért, mert a közölt eset idején ez a furcsa birói gyakorlat még nem volt teljesen kiforrva és lehetetlennek is tartottam, mert ilyent magából a törvényből levonni erőszakolt valami.

A közigazgatási bíróságról szóló törvény javaslatának indokolása pedig szóról-szóra így szól:

„A felek meghatalmazottak által is képviseltethetik magukat, a bíróságnak azonban ez esetben is jogában áll, ha szükségesnek látja, a felet személyes megjelenésre kötelezni.“

„A meghatalmazottakat a felek szabadon választhatják.“

„A közhivatalban álló személyek, különösen pedig a községi (kör) jegyzők kizáratnak a meghatalmazotti minőségben való működésből.“

„Zúgírások a bíróság által feltétlenül elutasítandók.“

Ha pedig a törvényjavaslat értelmét bonczoljuk, fel fog tűnni, hogy a javaslat 4-ik bekezdése csak a „*közhivatalban*“ álló szemé-

lyeket zárja ki a meghatalmazás vállalásából. Hisz „*közhivatalban*“ álló személyek gyanánt a „*községi (kör) jegyzőket*“ nevezi csak meg, ellenben a közjegyzőkről — igen helyesen — hallgat, mert hisz a közjegyző nem egyszerű „*közhivatalban*“ álló személy, hanem egy „*közintézménynek*“ független közhiteles közege.

Nem-e egy indok ez is az említett törvényszabály kiterjesztő magyarázatának mellőzhetlensége mellett? És mi szól mellette, hogy a törvény pongyola szövegezésének ez az újabb példája is kizárólag a mi intézményünk és a felek érdekeinek a hátrányára magyaráztassék?

A közigazgatási bíróság — megint csak a helyes törvény-magyarázat rovására — oly kibuvót eszelt pedig ki a gyakorlatában, mely annyit jelent, mint a fürösztő-vizzel együtt a gyermeket is kiönteni. Érezvén ugyanis a törvény rendelkezésének fonákságát, úgy segít magán, hogy a felet nem utasítja el, hanem a panasz visszaadása mellett utasítja, hogy személyesen, vagy pedig szabályszerű meghatalmazással ellátott ügyvéd útján adja be.

Más módon is iparkodik pótolni a hiányt.

Igy például beéri a hitbizomány tényleges kezelőjének — nem jogi képviselőjének — minden különös meghatalmazás nélküli aláírásával. Arra is volt eset, hogy még egyszerű házkezelőnek meghatalmazás nélküli aláírásával is megelégedett. Csak a közjegyző ne merészelje a felet még hiteles meghatalmazás alapján sem képviselni!*

(Folyt. köv.)

Az örökösödési eljárás a Ptk. törvényjavaslatában.

(Dr. Charmant Oszkár, budapesti kir. közjegyző előadása a Magyar Jogászegylet 1917. évi január hó 20. napján tartott teljes ülésében.)

A végrendelet kihirdetése körüli rendelkezések persze nem állanak egyedül mint intő példája annak, hogy ez a módszerbeli hiba hová vezet. A végrendelet végrehajtásáról szóló fejezet nem kevésbé tanulságos ebben az irányban. De leginkább tanulságosak magával az örökségi bizonyítvánnyal kapcsolatos rendelkezések, amelyeknek legtöbbje egyébiránt eljárási jellegű, bizonyosságul

* Ez a kérdés nem tartozik ugyan a közjegyzőség történetének a keretében, de mint intézményünk fejlődése szempontjából sérelmes törvényszabály, nem volt figyelmen kívül hagyható.

annak, hogy a Javaslat szerkezeti programját következetesen keresztül sem vihette. Megint csak példákat hozok föl:

A Javaslat 1863-ik §-a megszabja, hogy „az örökös bizonyítványban meg kell jelölni az örökség korlátozásait, ideértve a végrendeleti végrehajtó kirendelését is.“ Ennek a rendelkezésnek az lesz a biztos következése hogy hagyomány, meghagyás, köteles rész, esetleg osztály is stb. mind bele fog kerülni a bizonyítványba. Ami megint az örökség megszerzésével kapcsolatos összes kérdésekre kiterjedő bírói ügyvizsgálatot feltételez. Lehet így szabályozni a joganyagot, ha az osztrák rendszer elvi álláspontjáról tesszük. De nem ha a német rendszert fogadtuk el. Maga a rendelkezés a német törvényből van átvéve, de ott csak két korlátozásra szorítkozik: az utóöröklésre és a végrendeleti végrehajtó kirendelésére, olyan fogalmazásban, melyből a rendelkezés kivételszerű jellege világos, úgy hogy az nem szolgálhat sérelmére a rendszer alapelveinek, mely szerint az Ö. B. tárgyi terjedelmét és ennél fogva a bírói beavatkozás határait is a magánfél „kérelme“ szabja meg.

Javaslatunk szerint a bíróság Ö. B.-t ad az örökösnek: „öröklési jogáról és örökrésze nagyságáról.“ A német törvény szerint „über sein Erbrecht, und wenn er nur zu einem Theile der Erbschaft berufen ist, über die Grösse des Erbtheiles.“ Azt hiszem nem szabad feltételeznem, hogy az eltérés nem szándékos. Bármint is legyen, úgy ahogy ez a rendelkezés Javaslatunkban szól, a bírói ügybírálat határait minden egyes esetben a magánfél kérelmétől függetleníteni, és az örökség egészére fogja kiterjeszteni.

Az 1844. § szerint: a hagyatéki bíróság azt, akinek részére az örökség a visszautasítás következtében megnyílik, a visszautasításról értesíti.“ A német is tartalmaz hasonló rendelkezést, de ez utóbbi, eltekintve jellegzetes fogalmazásától („soll ... mittheilen“) nem vezethet messzebb a kelleténél, miután a törvény egyebütt világosan és szorosan meghatározza a kereteket, melyek között a német bíró beavatkozása mozoghat. Hogy Javaslatunk ezt nem teszi, idézett rendelkezése is az állami gondoskodás elvének intenzívebb érvényesülését, a hivatalos beavatkozás körzetének kiterjesztését fogja eredményezni.

Szinte korlátlan távlatot nyit ebben az irányban a Javaslat 1870. §-a, mely a perben álló örökösnek aktiv legitimitációját az Ö. B.-hoz köti. Evvel a rendelkezéssel Javaslatunk olyan csapást

mér a kereskedői és ipari üzemekre, melyet a kisebbek közül számos nem fog kiheverni tudni. Aki a mindennapos életet látja, tudja minő kritikus helyzetet teremt már a mai, bátran mondhatni, hogy az osztrák jog hatása alatt elferdült, bírói gyakorlat ezekre a kis üzemekre, melyek nálunk majdnem kizárólag hitel útján szerzik meg forgó tőkájukat, és azonnal megakadnak, mihelyt nem tudnak gyorsan realizálni. A Javaslat ezen a ponton is kétségkívül jogászilag jól átgondolt szabályozást nyújt, de olyat, mely viszonyainkkal nem számol eléggé, fentart és kiélez egy állapotot, melynek éppen a megváltoztatását vártuk tőle. A német törvényben a perben álló örökös aktiv legitimitációja nincsen az Ö. B.-hoz, sőt egyáltalán nincsen feltételhez kötve; passiv legitimitációja is meg van adva az örökség elfogadásával. Csak elvont elmélgedések lelhetik kedvüket abban, amit a czélszerűség a limine elutasít, hogy t. i. a jogmegvalósulás útjait, ha az érdekelt fél perrel keresi, eltorlaszoljuk a perenkívüli eljárás akadályával. De a gyakorlati hatásokat csak melleleg érintem. Kiemelni ebben is csak a rendszerhez való vonatkozásokat akarom. Ö. B. nélkül Javaslatunk szerint az örökösnek se aktiv, se passiv legitimitációja nincs; sőt az igazi örökös az álörökössel szemben, aki bizonyítványt szerzett magának, mindenféle viszonylatban teljesen jogfosztott addig, míg perenkívüli uton a bizonyítványnak hatálya nem vész.

Ez egyenesen a minden örökségi ügy rendezésében nélkülözhetetlen bírói közreműködésre vezet. Ha az örökös személyállapota, a telekkönyvezett ingatlanokra, a közletétekre való tekintettel szükséges állami beavatkozás eseteihez hozzájáruland, hogy a mindennapos jogforgalom legközönségesebb eseteit sem lehet majd többé a bíróság együttműködése nélkül lebonyolítani, akkor bírói beavatkozás már csak ott nem lesz, ahol hagyaték nincs. És hogy ennek az egész vonalon megvalósítandó állami gondviselésnek jellege minővé fajulhat, ha az eljárás jogrendjét nem gyakorlati cél-eszmék, hanem tisztán az elméleti constructiók logikai következései igazítják, azt sejtetni engedi maga a Javaslat indokolása mely egy helyütt, az Ö. B. eljárási garantiáiról emlékeztet meg, azt mondja, hogy: „a hagyatéki bíróság az e tekintetben tüzetesen kiépítendő eljárási szabályok szerint valósággal folytonos szakadatlan felügyeletet gyakorolhat az Ö. B. birtokosa fölött.“ Ez a rendőr volna a hagyatékbíróság székében. Mentis Isten tőle!

Félreismerhetetlenek az Ö. B. körüli rendelkezésekben is az osztrák rendszer elvi sajátosságai, sőt az irányzat, mely azokat tovább fejleszteni készül. Az állami gondviselés eddigi határait a Javaslattal velük kiterjeszti, a magánfél rendelkezési szabadságát az eddiginél jobban megköti, a bírói ügybirálatnak és intéző tevékenységnek a hagyatékok rendezése körül olyan messzemenő feladatokat szab, aminőkkel az eddig nem birt. Egyenesen megdöbbentő ebben az irányban a 1870. §-nak az a rendelkezése, mely szerint az örökös, ki magát Ö. B.-al nem igazolja, a hagyatéki adóért csupán arra perelheti: „hogy a szolgáltatandó tárgyat bírói letétbe helyezze, vagy ha ez letétre nem alkalmas, bírói őrizetbe adja.“ Ez a rendelkezés egyenes leszármazottja a hereditas jacens álarca alatt annak idején becsempészett patrimonialis hagyatékkonfiskálás osztrák specifikumának. Az állami gondviselés irányzatának a Javaslattal úgy hiszem ez a rekord paragrafus. Ha mindebben nincs előretökintő szándék — ami alig hihető — úgy a magyarázatot megint csak abban a receptionális módszerben kell keresnünk, mely a német törvényből az eljárás jog irányító rendelkezéseit kihagyta, és a módosításokban, melyeket a német törvényen végzett, tisztán a jogászai constructio szempontjai által hagyta magát vezettetni, anélkül, hogy ezeket egy már eleve megállapított eljárás jog irányító elveinek alárendelte volna.

Összefoglalva az eddig kifejtetteket: ebben az örökségmegszerzés joganyagát rendező részében azt vártuk főképen a Javaslattól, hogy megállapítja és visszafordítja eredeti útjára ezen a ponton balirányt vett hazai jogfejlődésünket. Célravezetőnek látszott evégből a német polg. tvkv. rendszerének átültetése, mert ez utóbbi azzal a baliránnyal magában is ellentétes, és a jogtörténeti alapok hasonlósága, az átültetést lehetségesnek, a német rendszerben megnyilvánuló szellem és annak gyakorlati előnyei az átültetést kívánatosnak mutatták. Javaslattal a német rendszert ugyan átültette, de az eljárás jog irányító erejű rendelkezéseinek kirekesztésével. Ezzel az elvi állásponttal, melyet következetesen nem is volt lehetséges keresztülvinnie, az átültetés összes előnyei kétségesekké váltak. Az átvett rendszer lényeges vonásaiban felismerhetetlenné, belsőleg következetlenné, irányító hatásaiban ingataggyá lett. Megnyílt a lehetősége annak, hogy egy egészen ellentétes elvi alapokon nyugvó eljárás rendszerben nyerje kiegészítését. Aminek útját egyengette az a körülmény, hogy a módosításokban,

amelyeket a német törvényen minden meghatározott eljárási jogrend szemeltartása nélkül tett, nem függetleníthette magát attól az eszmekörtől, melynek uralmát élő jogunk sinli, és mely az átültetett rendszer alapvető elveivel és gyakorlati irányzatával homlokegyenest ellenkezik.

*

A következtetés azonban, amit ezekből lefejtetni kívánok, távolról sem a német törvény szövegének változatlan elfogadásában áll. Megfelelő módosítások nélkül egészséges receptió nem gondolható. A német törvény sem tökéletes, és főképen nem minden ízében a mi viszonyainkra szabott. Némely intézkedését a kellő előfeltételek különböző volta miatt lehetetlen átültetni, mások átültetése kedvéért eddigi jogfejlődésünknek éppen önálló és egészséges hajtásait kellene lenyesnünk. Ha vannak eltérések, amelyek aggályosak lehetnek abból a szempontból, hogy velük a recipiált jog előnyei nem tétetnek-e kockára, lehetnek viszont olyanok, melyeket a recipiáló jognak minden mást domináló szempontjai egyenesen szükségessé tesznek. Javaslattal az eltérések szögéből megkísérlett méltatásánál tehát, azon eltérések mellett, melyeket megtett, azok is, melyeket meg nem tett, holott talán várható lett volna, hogy megtegye, egyforma figyelmet érdemelnek. Ilyen pedig több van. Azt akarom kiemelni közülök, mely előttem a legnevezetesebbnek látszik. Már volt alkalmam reámutatni. Javaslattal megtartotta, sőt a megalkotandó örökösödési eljárás „alapelve“ gyanánt leszögezendőnek tartotta a német törvénynek azt a rendelkezését, mely szerint az Ö. B.-t a hagyatéki bíróság állítja ki. Pedig éppen a hagyatéki bíróságnak ez a hatásköre, vagy legalább annak kizárólagossága az, amit megalkotandó eljárásunknak mindenféle szempontból mellőznie fog kelleni.

Németországban, hol a hites bizonyságok ügyköre mindeideig csak facultative van kivéve a bírói hatáskörből, az ilyen szabályozás érthető, jóllehet ott sem tartozik a rendszer előnyei közé, és nagyon valószínű, hogy ott is idővel engedni fog merevségéből az a hagyományos hatáskörököt féltő conservatismus, mely a bírói hivatást illető tisztult felfogással ma már összhangban sem áll. De nemcsak érthető, hanem következetes is Németországban ez a szabályozás, mert a német rendszerben az

Ö. B. kiadását megelőző hivatalos tevékenység is a bíróság kizárólagos feladatává van téve. Ismert dolog, de ki kell emelnem, mert okfejtésem ezen fordul meg, hogy az Ö. B. körüli jogszolgáltatási tevékenység fogalmilag két részre oszlik. Maga a bizonyítvány nem más, mint közhitű tanusítása bizonyos jogi vonatkozású tényeknek. De ezen tanusítást kell hogy megelőzze a vonatkozó tényeknek és azok jogi kihatásainak megállapítása, az ügybírálat. Ezt az utóbbi tevékenységet nem akarván a német törvényhozó — legalább ezidőszerint — a bírói hatáskörrel lefejteti, csak következetes volt, hogy magát a tanusítást is a bíróság kizárólagos hatáskörében hagyta. És az ilyen szabályozást megkönnyítette az, hogy a német törvény az Ö. B.-t megelőző hivatalos tevékenységet csakis az ügybírálatra, ezt magát pedig az ügyfél kérelmének keretei közé szorítja.

De más a helyzet nálunk, hol a hites bizonyságok ügyköre a bírói hatáskörrel már elvszerűen lefejtve és önállóan megszerelve, a kir. közjegyzők kizárólagos hivatásává tétetett. Nálunk nem volna érthető, hogy a hites bizonyság szervezése dolgában szerencsésen megindult jogszolgáltatási reform miért akadjon meg az örökösödési ügyek perenkivüli ellátásánál, ami a reform feladását, nemcsak, hanem elvi irányzatának megtagadását jelentené. De nem is volna következetes, mert nálunk az Ö. B. kiadását megelőző hivatalos tevékenység kiinduló pontjában és céljában más, terjedelmében tágabb, és a jövőben is bizonyára tágabb fog maradni, mint a német és nagy részében máris a kir. közjegyzők hatáskörébe van utalva; semmi belső szükség nem kényszerít tehát a német példának ezen a ponton is követésére.

Ellenkezőleg éppen ez azon pontok egyike, melyen jövőnk jogunk, bármint simuljon is egyébként a némethez, attól eltérhet, sőt eltérnie kell. Ezen a ponton az eltérés nem lesz ötletszerű és külsőleges, hanem legjobb hagyományaink gyökeréből sarjadó; és egyúttal olyan, mely a német rendszerrel szemben haladást jelent, az osztrák jogeszméket pedig szinte automaticamente kiküszöböli, mert ezeket a hatósági kezdeményezésen kívül, éppen a bírói ügybírálat elfajulása, terjedelmének és intenzivitásának szélsőségei jellemzik. Nálunk csak úgy volna érthető, hogy a hites bizonyság teendőit az Ö. B.-al kapcsolatban meghagyjuk a bíróság hatáskörében, ha ezeknek is lefejtése ellen számbavehető elméleti vagy gyakorlati aggályok szólnának. De egyik sem áll.

Mindenekelőtt tiszta dolog, hogy az Ö. B. körüli teendők lefejtése nem jelenti a bíróságok hatáskörének megszüntetését az örökösödési ügyek perenkivüli rendezése körül, hanem csak bizonyos teendőknek kikapcsolását ebből a hatáskörből; olyan teendőket, melyek természetük szerint sem tartoznak szükségkép bírói kézre, és a bírói intézést czélszerűség szempontjából sem kívánják meg föltétlenül. A bíróságoknak az örökösödési ügyek perenkivüli rendezése körül megmarad, meg kell hogy maradjon, az a nagyjelentőségű hatásköre, mely a megelőző jogvédelemnek kényszerítő eszközeit adja kezére. Csak a bíróság kötelezheti az örökösöt leltár készítésére, csak a bíróság korlátozhatja jogait egy harmadik érdekében, csak a bíróságnak engedhető ideiglenes rendelkezés a hagyaték fölött, szükség van a bíróságra, hogy minden jogos érdek igénybe vehesse, ha kívánja, a közreműködését stb. Egy szóval bírói imperium nélkül nem lehetünk el az örökösödési ügyek perenkivüli rendezésében sem; hagyatéki bíróság mindenféle rendszerben lesz, kell hogy legyen. De egyszerű tény- vagy jogmegállapítások, melyeknek nincs ügydöntő hivatásuk egymással ellentmondásban érvényesített igényeik között; a cuteláris jogszolgáltatásnak az a része, mely csak arra keres garantiákat, hogy az egyébként minden fennakadás nélkül lepergő forgalom a törvény partjai között maradjon; mindazok a lényegükben igazgatási természetű intézkedések, melyek közvetlen kényszerrel nem igényelnek: bátran kivehetők a bírói feladatok köréből, hová azok nem is valók, és ahonnan azok szükségkép le is válnak, mihelyt az állami teendők osztályozásában, aszerint amint azok közvetlen vagy közvetett beavatkozást, vagy csak felügyeletet igényelnek, vagy egészen el is ejthetők, a jogszolgáltatás egész vonalán modern politikai eszméinkkel összhangban álló elvek érvényesülnek.

Az Ö. B. az esetek legnagyobb részében csak ebbe a második kategóriába tartozó tevékenységet föltételez, akár formális részét a tanusítást, akár materialis részét az ügybírálatot nézzük. Akármint mondjanak a magyar ember perlekedő természetéről, a valóság az, hogy a legeslegtöbb hagyatéki ügy — amennyiben az érdekelt feleken mulik — egészen simán rendeződik. A zökkenéseket egy czélszerűtlen eljárási rend, a fölösleges és nehézkes hatósági beavatkozás okozza legtöbbször, nem a felek czivódó hajlama. Áll ez a városi hagyatékokról is, de különösen a parasztiakról, melyek a telekkönyvek miatt rendezést igénylő hagyatékok

számának hazánkban túlnyomó részét képviselik. Úgy hogy már ezért is minden törvényes szabályozás az ilyen hagyatékok viszonyait kellene hogy kiinduló pontul vegye. Ezeknél az örökségeknél állandóan a legegyszerűbb jogesetek ismétlődnek meg: törvényes öröklés, legtöbbször leszármazói ágon, természetbeni osztály, békés megegyezés és ha osztálykiegyenlítésre kerül a sor stb. Az ügy legtöbbször elrendeződik az érdekeltek között, minden hatósági beavatkozás nélkül, törvény, jog és igazság szerint, hamarosan, szinte automaticae; a bíróságra, mire megérkezik, csak az a feladat marad, hogy az új rendet papirosra vesse.

Az Ö. B. mindezekben az esetekben nem más, mint a felek közt létrejött megállapodások közhitű tanúsítása. Maga a tanúsítási ténykedés, formális oldaláról, semmiesetre sem az, mely a birói hatáskört mellőzhetetlenné tenné. Formalis oldaláról nézve azt kell mondanunk, hogy hasonló természetű és horderejű tanúsítást akárhány közigazgatósági hatóság és közeg is kiállít a maga hatáskörében. Ami az Ö. B.-t megkülönbözteti — mondjuk az anyakönyvi kivonattól — azt nem az alaki erején következő jogi vagy gazdasági kihatások teszik, hanem a tanúsítandó tények perceptiójának másodrendű és nehézségű előfeltételei. Hogyha az észlelet tárgya valamely fizikai tény vagy esemény, úgy annak tanúsítására mindenki képes, aki ép érzékkel és normális judiciummal bír. Olyan tények felismeréséhez azonban, melyek bizonyos disciplinák rendjében és azok törvényeihez képest valósulnak meg, ezen disciplinák ösmerete szükséges. De ez azután minden a differentiálódás irányában. Mert az erkölcsi természetű előfeltételek a tanúsítások egész vonalán azonosak akár bíróságról, akár halottkémről vagy postaszolgárról legyen szó. Hogy minden közjellelű tevékenységnek bizonyos államigazgatási szempontokhoz is kell alkalmazkodnia, és ehhez képest még bizonyos szervezeti előfeltételei is vannak, az nem erre a kérdésre tartozik.

Egy szóval annak a kérdésnek, hogy az Ö. B. lefejthető-e a birói hatáskörrel, átutalható-e a közjegyzők hivatásos teendői közé, elméleti része az ügybírálat feladatán fordul meg. Ezenkívül nincs semmi eleme, legalább a közmegegyezéssel létesült osztályról tanuskodó Ö. B.-nak, mely a birói hatáskört mellőzhetlenül megkövetelné. A kérdést pedig eldönti az, hogy maga az ügybírálat semmiképp sem sorozható a birói rezervátok közé, mihelyt annak nincs más lényeges föltétele, mint a tanúsítandó tények és jog

kihatásaik perceptiójára való képesség, másszóval a kellő szakismeret; eredményében pedig semmi kényszerítő rendelkezést nem tesz szükségessé, hanem csak a felek rendelkezési jogának körébe eső tények tanúsítását vonja maga után.

Az Ö. B. gyakorlati céljaira nézve ezek az elméleti megszorítások alig bírnak jelentőséggel, annyira túlnyomó tapasztalás szerint, az egyszerű és az érdekeltek által a maguk körében békésen elintéztetni szokott ügyek száma azok fölött, melyekben egyik vagy másik okból a bíró intéző vagy segítő keze nem nélkülözhető. A hagyatékátadó végzések száma ezidőszertint évenként körülbelül 110,000-re rúg. Ebből a számból levonandó az előbb perre utasított, valamint azon ügyek száma, melyekben az ellentétek peren kívül, de birói közreműködés mellett simultak el, akár az igénybe vett jogsegély természete miatt, akár azért, mert az érdekeltek önként keresték a birói segítséget, aminek lehetőségét a jövőben is minden eljárási rend meg kell, hogy adja nekik. Viszont hozzátartozandó az említett számhoz a mai rend szerint kibocsátásra kerülő örökösödési bizonyítványok száma. Nagy eltolódást a statisztikai számadatban ezek a kiigazítások mégis aligha eredményezhetnek. Semmiesetre sem járnak messze az igazságtól azok, akik tapasztalataik alapján úgy számítanak, hogy az Ö. B. az elméleti szempontok legóvatosabb érvényesítése mellett, és az u. n. közmegegyezéssel létrejött osztály eseteire szorítottan, ha a birói hatáskörrel lefejtetik, ezáltal a bíróság az örökösödési ügyek perenkívüli rendezése körül mostanában reánehazódó teendőknél legalább kilencztizedrészétől szabadulna. És ez igazi tehermentesítés volna, a bíróé nem a bírósági irnoké; nemcsak ténta- és papirosmegtakarítást jelentene, hanem értékes szellemi tőkének és munkaerőnek felszabadulását.

De bármily nevezetes volna is az ilyen szabályozásnak hatása szervezeti szempontból, döntő jelentőséget mégis inkább magára a jogszolgáltatásra néző előnyei kölcsönöznének neki, amennyiben okkal várható, hogy az Ö. B. körüli teendők kir. közjegyzők útján gyorsabban, simábban és szakszerűbben elintéztethetők. Ez persze nem vád akar lenni a bíróságok ellen, ami igazságtalanság volna. A bírósági jegyzők karát is ezen új hivatásban, főképp rendtartás és ügybuzgóság szempontjából, csak elismerés illetheti. De a legexpeditivabb birói tevékenység sem küszöbölheti ki azt a hosszadalmasságot és körülményességet,

mely minden alaki szabályokhoz és ügyviteli rendhez kötött eljárás-tól elválaszthatatlan, és minden hatósági működéssel, szervezeti okokból együtt jár. Azonfelül a közjegyzői illetékesség, az eljárásnak a birói beavatkozást megelőző szakában is jótékonyan érez-tethetné hatását. Napok alatt kiadható volna egy Ö. B., melyre most a feleknek hónapokig kell várakozniok, a bíróság legnagyobb buzgósága ellenére, a fenforgó súlyos érdekeknek sokszor helyre-hozhatlan kárára. Simaság alatt is azt értem, hogy a hatósági eljárás szabályainak merev keretén kívül könnyebb az alkalmazkodás az eset sajátosságaihoz és a forgalom szükségleteihez. Az egyéni felelősség érzete felszabadító hatással bír a cselekvő ener-giára és bátorságra. Már Faguet Emil rámutatott egyik művében („A felelősségtől való félelem“), hogy éppen ott, ahol a felelősség a legnehezebben fogható, a hivatali tevékenység körében, annak érzete a leginkább lenyűgöző és elbátortalanító. A tisztviselő nem az előtte nyüzsgő életre veti rendesen szemét, hanem inkább maga mögé szokott tekinteni, arra a nagy szervezetre, melynek képviselőjében cselekszik és melytől existenciája függ. Önálló és közvetlen felelősség rendszere mellett csak nyerhet a közönség; azért, mert az ilyen felelősség könnyebben fogható, és azért is, mert ez a köteleességet egyénibbé, teljesítését parancsolóbbá teszi, mindenféle kerékkötőtől és kibuvótól mentesíti.

(Befejezése következik.)

A kir. közjegyzői díjszabás felemelése.

Már másfél esztendeje, hogy a magyarországi kir. köz-jegyzők a magas kormánynál lépéseket tettek aziránt, hogy a már az 1880. évi LI. törvényczikkben is igen szűkmarkúan meg-állapított közjegyzői díjak a modern viszonyoknak megfelelően, de különösen a háborúokozta rendkívüli áremelkedéseknek, az összes fogyasztási cikkek árának sokszorosára emelkedése figyelembe-vételével igazságosan felemeltessenek s e célból törvényjavaslat nyujtassék be a képviselőházban, amely az igazságügyi m. kir. minister urat feljogosítja a közjegyzői díjak igazságos, a mai viszonyoknak tekintetbevétele mellett való új megállapítására. Akkor a magas kormány kilátásba helyezte a kir. közjegyzők indo-

kolt kérelmének teljesítését, de azzal a hozzáadással, hogy csak a háború végével szándékozik ezt megtenni annál inkább, mert a közjegyzői díjak felemelése a háború tartama alatt az adóalanyok adózóképességét hátrányosan befolyásolná.

A kir. közjegyzők bízva abban, hogy a háború már vége felé közeledik, ezzel a felelettel — ámbár nem voltak annak helyes-ségéről meggyőződve — beérték. Azóta másfél esztendő folyt le, azonban a viszonyok a háború továbbdúlása miatt nem hogy javultak volna, de kétségbeejtően rosszabbodtak: a kötött jövede-lemmel bíró polgárok, a tisztviselők és fix díjú kir. közjegyzők megélhetési viszonyai szinte lehetetlenül megromlottak, mégis különösen az utóbbiak: a fix fizetésű tisztviselők és a fix díjú kir. közjegyzők azok, akik a háború okozta rendkívüli áremelkedéseket a legjobban megsínylik, mert teljesen el vannak ütve attól, hogy megélhetésük könnyítése céljából üzérkedjenek, kereskedelmi vagy ipari vállalatokba bocsátkozzanak avagy hivatali állásukkal össze-egyeztethetetlen mellékfoglalkozást üzzenek. Az állam a tiszt-viselőiről annyira, amennyire a háború által nagyon is igénybe vett államháztartás egyensúlya megengedte, de távolról sem a szükségnek s a tisztviselők illő megélhetése mértékének meg-felelően, már a háború folyamán iparkodott gondoskodni. Ami az állami tisztviselők háborúokozta súlyos gazdasági helyzetének javítására történt, csak kis töredéke annak, aminek igazság szerint történnie kellett volna; a már békében is elégtelen fizetések, pót-díjak és lakbérilletmények megnégyszerezése is csak alig-alig teremtené meg a mai állapotok mellett az állami tisztviselők gondtalan existenciáját. De be kell látnunk, hogy az államkincstár a háború molochját kénytelen tömni és többet annál, amit a tiszt-viselőkért anyagi áldozatképen tett, most nem tehet. Ámde mi akadálya van annak, hogy a kir. közjegyzők díjai, amelyek a háború előtt is lehetetlenül alacsonyak és a való élettel nem szá-molók, jó részükben egyenesen nevetségesen csekélyek voltak, a megélhetési viszonyok megnehezülésének arányában, olyan mér-tékben, aminőben 1880. év óta a pénz vásárlóképessége csökkent, az elsőrendű szükségleti cikkek: hús, zsír, tojás, tejnemű, hüve-lyesek, gabonafélék, ruházati cikkek: ruha és cipő, a fűtő-anyagok és lakás ára emelkedett, felemeltessenek, amikor az a kétségtelenül nagyon is igénybe vett államnak minden megterhe-lése nélkül az igazságosság eszméjének diadalára megtörténhetik?

Az csak tán nem lehet ok a közjegyzői díjak felemelésének megátalására, hogy az állami tisztviselők is nyomorognak? Miért nem segíteni a megsegíthetőkön csak azért, mert nem minden segítségre szorulóknak lehet segíteni? El kell vetnünk azt a gondolatot, hogy az erkölcs alapján álló állam ily silány, erkölcsileg alaposan kifogásolható okból tagadja meg a semmi anyagi megterhelésével nem járó segítséget a megsegíthetőktől, hogy az erkölcs alapján álló állam azt az elvet vallja, nyomorogjanak a kir. közjegyzők is, ha az állami fizetésben részesülő tisztviselők nyomorognak. A kir. közjegyzők — ámbár közhivatalnokok — semmi fix javadalma-zással nem bírnak, nyugdíjuk nincs, sem az államnak, sem a törvényhatóságnak, sem a községnek anyagi áldozatába nem kerülnek, egyedül a munkájukért az azt igénybe vevő ügyfelek által fizetendő, nagyon is szűken mért díjakra vannak utalva, azokból kell rendszerint nagy regie-kiadásukat fedezniök, megélniök és — nyugdíjuk, özvegyüknek özvegyi ellátása, gyermekeiknek nevelési segélye nem lévén — tőkét gyűjteniök. Ha egyik-másik közjegyző elvértve jobb stallum birtokosa, ez csak azt jelenti, hogy több a munkaalkalma, vagyis hogy nem az ügyek nagysága, fontossága és díjazásának kedvezőbb mértéke, hanem egyedül a munkatöbblet, amelyet íróasztala mellett görnyedve avagy lótvá-futva súlyos anyagi és erkölcsi felelősség mellett megerőltetéssel végez, eredményezi a jobb megélhetést és — sajnos csak nagyritkán — azt a lehetőséget is, hogy aggkorára s özvegye és árvái ellátására tőkét gyűjtsön. Aki tehát a kir. közjegyzők közül elvértve — de csupán a békeidőben — túrhető anyagi helyzetben volt, azt tisztán annak köszönheti, hogy többet dolgozott, nagyobb megerőltetéssel végezte terhes teendőit, minthogy több alkalma nyílott a munkára, mint kisebb ügyforgalommal bíró 300 kartársának. Sohasem volt a kir. közjegyzők anyagi helyzete rózsás: annyi tudás, oly magasfokú képzettség, oly tág látókör és általános műveltség, akkora lelkiismeretesség és becsületesség, oly szorgalom és annyi intenzív munka a gazdasági jellegű életpályák bármelyikén — különös szerencse nélkül is gondtalan, sőt dús életet és idők folyamán nagy vagyont biztosítanak számukra, míg pályájukon tehetségük, képzettségük és tudásuk, jellemük és kifejtett szorgalmas munkájuk dacára még a béke éveiben is csak nagy küzdelemmel tudtak szerényen megélni, de vagyont gyűjteni, a jövőről, feleségről s gyermekekről gondoskodni csak alig néhánynak sikerült.

Akárhány kir. közjegyző özvegye és árvái a közjótékonyagra vannak utalva, a társadalomnak vannak terhére. Ez a rideg való! Ezzel szemben az a téves, az igazsággal merőben ellentétes hit van még a tágabb látókörűek között is elterjedve, hogy a kir. közjegyzők anyagi helyzete igen kedvező. A látszat e hitnek tápot is nyújt: 1. a kir. közjegyző irodájában aránylag igen sok ember fordul meg, úgy hogyha valamely ügyvédnél volna ily forgalom, az ily cliensjárás mellett — csekély vagyoni érdekekkel járó ügyeket feltételezve is — százezereket keresne évenként; 2. a megürülő közjegyzői állásokra igen sok a pályázó, ezek protectora meg négyszer annyi. „Ahol annyi a cliens, az csak fényes iroda lehet, amely állás elnyeréseért annyi ember tülekedik és amelyre szóló kinevezés kieszközlése végett annyi tekintélyes egyéniség exponálja magát, csak remek stallum lehet“, gondolja az avatatlan és a csak félig avatott.

Sajnos, a látszat erősen csal! A kir. közjegyző egyik legfőbb ténykedési köre: a hagyatéki ügyek tárgyalása szükségszerűen maga után vonja, hogy egy és ugyanabban az ügyben nyolcz-tíz, sőt akárhányszor jóval több emberrel is és 3—4, sőt több ízben is ismételten tárgyaljon, ámde a díjai nem a megjelent érdekelt számától, vagy a tárgyalások mennyiségétől, időtartamától függ, hanem mindezekre való minden tekintet nélkül a hagyatéki rendszerint igazságtalanul kicsinyre értékelt mekkoraságától; húsz tárgyalást is tarthat a kir. közjegyző ugyanabban az ügyben, mindannyiszor 20—30 emberrel tárgyalhat, ezáltal díja nem, csak fáradsága szaporodik s azt a hitet kelti az avatatlanokban, hogy sok az ügyfele, tehát nagy a jövedelme. Ugyanerre a hamis következtetésre csábítja az avatatlant és a kevésbé avatottat azoknak az ügyfeleknek sokasága, akik — főként a vidéken — ingyen tanácsért és jogi felvilágosításért, ingyenes telekkönyvi és irattári kutatások teljesítéseért keresik fel a kir. közjegyzőt, vagy akik ugyan nem ingyenes, de annyira silányul díjazott munkával, pl. aláírás- és másolat-hitelesítéssel, másolatkészítéssel és ténytanúsítással terhelik a kir. közjegyzőt, hogy a fizetett díj még a békeidőben sem fedezte a munkára fordított regie-kiadást sem, mai napság meg egyenes negatívója a felelősséggel teljes, pontos, lelkiismeretes szellemi munka létjogosultságának. Nincs az a sarki hordár, az a Messenger-boy, aki ily silány díjért sokkal kisebb fontosságú, összehasonlíthatatlanul csekélyebb pontosságot, gondosságot és tudást igénylő,

sokszorosan csekélyebb felelősséggel járó munkát elvégezne! A sok ügyfél a valóságban ingyenes vagy ráfizetéssel járó nagy munkaterhet jelent a kir. közjegyzőnek, aki a nagy, de jövedelmet nem hajtó forgalom miatt nagy helyiséget s berendezést, a kívánt felelősségteljes munka tökéletességét biztosító, jó javadalmazású, megbízható és nagy személyzetet tartani, költséges fűtést és világítást fizetni és az ügyvéddel össze nem hasonlíthatóan nagyobb irodai szer és nyomtatványkiadást kénytelen viselni. A jól berendezett, a mai kor igényeinek színvonalán álló, megbízható, tanult személyzettel bíró kir. közjegyzői iroda regie-kiadásai a békeidőben is — az adót és a sok ezerre menő bélyegkiadást egyáltalán nem számítva — átlagban az évi összbevételnek 32—38 százalékát emésztették fel, amely százalék a bélyegkiadásokkal tetemesen szaporodott. Ma, amikor a kir. közjegyzők a mégis némi jövedelmet hajtó ingatlanforgalom majdnem teljes megbénulása, a házassági szerződések, osztályos egyezségek, vételári tömegfelosztások háborúokozta elmaradása, a váltóóvatolásoknak a moratorium következtében bekövetkezett — mondhatni — teljes megszűnése miatt jövedelmük nagyobbik felétől elestek, de viszont a hősi halált halálakéval tetemesen megszorodott rosszul díjazott hagyatéki ügyek nagy munkatöbbletének ellátása, de meg a személyzet iránti szociális érzékből eredő tekintet is a régi létszámú, de a megélhetés sokszorosán történt megdrágulása miatt a békeidőben élvezetnél jóval nagyobb fizetést igénylő személyzet tartását teszi szükségessé, az irodaszerek: papírneműek, nyomtatványok, könyvek, írógépek, bélyegzők s egyéb kellékek, nemkülönb a fűtés, világítás s a postadíjtételek pedig igen nagy mértékben megdrágultak, a kir. közjegyzők irodai regie-kiadása türhetetlenül magasra, némelyiké pedig, aki főként váltóóvással foglalkozott, az összbevételt is túlhaladóra emelkedett. A kir. közjegyzők ezekből a szomorú, de való tényekből kiviláglólag aránylag még sokkal rosszabb helyzetbe kerültek a háború miatt, mint az állami tisztviselők, mert ezek csak a magánszükségleti cikkek óriási megdrágulásával kénytelenek megküzdeni, míg a közjegyzőket nemcsak a megélhetéshez szükséges cikkek ugyanez a nagyarányú, többszörös megdrágulása sújtja, de ezenfelül bevételük is igen nagy mértékben csökkent, míg irodai regie-kiadásuk lényegesen emelkedett, úgy hogy őket a háború, a regie-kiadással nem bíró, fix jövedelmű és még segélyben is részesülő állami hivatalnokokhoz

viszonyítva háromszorosán sújtja. Ime így fest a kir. közjegyzők nagy ügyforgalma.

A megürülő kir. közjegyzői állásokra pályázók és protectoraik nagy száma ugyancsak hamis következtetésre, a közjegyzői foglalkozás anyagi előnyösségének következtetésére csábítja a nem teljesen avatottat. A pályázók nagy számát az a körülmény magyarázza, hogy az erre a pályára készült, arra annak tisztességétől vonzva lépett kir. közjegyzőhelyettesek a közjegyzői állás elnyerésében természetesen végcéljukat látják, amelyre törekedni önmaguk iránti kötelesség, hogy a közjegyzőjelölti és közjegyzőhelyettesi minőségben igen szorgalmas munkával nagy erkölcsi felelősség mellett, de a magasfokú képzettség dacára függő és bizonytalan helyzetben eltöltött hosszú-hosszú évek után az önállóságot, függetlenséget és a bizonytalanság megszűnését végrehalára elérjék. Természetes tehát, hogy azok, akik ex asse erre az élethivatásra szánták el magukat és a megkívántatott minősítéssel bírnak, üresedés esetén az önállóságukat, függő és bizonytalan helyzetük megszűnését jelentő közjegyzői állásra pályáznak. De nemcsak a kir. közjegyzőhelyettesek, hanem mások is, sőt *túl-nyomórészt mások*, a kir. közjegyzői intézményt annak különféle tökéletességeit, hiányosságait, a közjegyzőség sérelmeit, a közjegyzői intézményt, annak különféle tökéletlenségeit, hiányosságait, a közjegyzőség sérelmeit, a közjegyzői díjszabás lehetetlen alacsonyosságát nem ismerő extraneusok, *karon kívül állók szoktak a megürülő közjegyzői állásokra pályázni*, akik az árnyékos oldalakat nem látva, félrevezetve a fent vázolt nagy forgalomtól, a közjegyzői állásban az ígéret földjét, a tejjel-mézzel folyó Kanaánt látják, amelynek elérése érdekében minden súllyal, tekintéllyel bíró képviselő, főispán, pártelnök, államtitkár, volt és tényleges minister ismerősük közbenjárását, jóindulatú támogatását igénybe veszik. Ilyképen érthetően nagy azoknak az érdeklődőknek, támogatóknak a száma, akik egy-egy állás megürülésekor a kinevezésre illetékes tényezőknek közbenjárásukkal terhére vannak úgy, hogy ezek az illetékes tényezők is a nagy törtetés, az egy-egy állás elnyeréseért megindult kétségbeesett verseny által megtévesztve, hajlandók a közjegyzői kar ismételt felhangzott panaszszavának hitelt nem adni és azt alaptalannak tartani. Ez a magyarázata, hogy a közjegyzői intézmény még mindig nem áll azon a színvonalon, amelyen 42 éves múlt után állania kellene, hatásköre

még mindig nagyon korlátozott, fejlődése jóformán nincs, a szolgálatában állók anyagi helyzete pedig a kezdetben is túlalacsonyan megállapított díjak teljes változatlanlansága mellett, a pénz vásárlóképességének állandó nagymérvű közismert csökkenése miatt már békeidőben is következetesen, évről-évre rosszabb lett. Ez a pályázók és a közbenjárók nagy számának érthetővé tétele.

Amikor a közjegyzői díjtételeket megállapították, a forint az akkori pénzegységek között tekintélyes posztót foglalt el, százezer forint nagy vagyont, dúsgazdagságot jelentett, százezer forintért 1000—1500 holdnyi jó birtokot lehetett vásárolni, százötven-száznyolcvan forintért egy pár jó ökröt, hatvan-hetven forintért elsőrangú tehenet, 30 forintért 100 kilogramm legjobb minőségű zsírt, egy forintért 80—100 tojást, 15 krajczárért kiváló jó egy liter tejfölt, egy forintért egy métermázs burgonyát vagy egy hathetes malacot, 10 forintért egy hektoliter jó bort, huszonnyolcvan-harmincv krajczárért egy kilogramm jó minőségű marha- vagy disznóhúst, négy-öt krajczárért egy kilogramm nemes almát, egy forintért egy métermázs szilvát, két krajczárért egy többtagú családnak elegendő nyers főzeléket, 8—10 ezer forintért 12 szobás kényelmes vidéki úri kastélyt nagy kerttel, négy forintért egy pár finom bőrczipőt, 5—6 forintért négy köbméter jó tűzifát, 7—8 forintért ugyanannyi elsőrangú tölgyhasábfát, 40—50 forintért és ellátásért jól főző hűségű szakácsnőt, havi 20 forintért napi nyolc órán át szorgalmasan dolgozó, megbízható derék irnokot lehetett kapni s a szabó öt-hat forintért varrt meg egy úri öltönyt. Azóta minden szükségleti cikk fokozatosan drágult, a pénz vásárlóképessége ugyanabban az arányban fogyott úgy, hogy már huszonöt-harmincv évvel ezelőtt igen indokolt lett volna a közjegyzői díjfokozat arányos felemelése, amint az állami tisztviselők fizetése is — ámbár távolról sem kellő arányban — több ízben is, főként statusrendezés útján fokozatosan felemeltetett. Ámde a közjegyzői díjszabás az igazság sérelmére 1880 óta sohasem emeltetett. A kir. közjegyzők álszemérmetségéből abban a tudatban, hogy enélkül is sok az irigyük, a való viszonyokat nem ismerő karon kívüliek között, de magukban elkeseredve csak nagyrítván egy-egy kartásuk ily irányú felsóhajtásában adtak kifejezést igazságos kívánságuknak. Másfél évvel ezelőtt, már a háború első évének átszenvedése után a pénz vásárlóképességének igen gyors tempójú csökkenése, az életszükségleti és irodai cikkek árának nagy-

arányú drágulása, a személyzeti fizetések emelkedése, ezenfelül a közjegyzői ügyforgalom lényeges részének majdnem teljes megszűnése végre hangos panaszra nyitotta fel a kir. közjegyzők fájdalmasan összeszorított ajkait, de sajnos, az igazságos kérelem teljesítése nem következett be, csak elodázó ígéretet nyertek a kir. közjegyzők. Az azóta eltelt másfél esztendő még jóval súlyosabb helyzetbe sodorta a közjegyzői kart, mert a fogyasztási cikkek ára azóta még rohamosabban emelkedett és a pénz értéke, vásárlóképessége még gyorsabb iramban szállott alá, úgy hogy a mai értékviszonyok olyanok már, hogy — teljesen figyelmen kívül hagyva a külföldről származó egyes cikkek békeidőbeli árának megötvenszereződését vagy megszázsorosodását — a közjegyzői díjcsála megállapítása idején uralkodott árviszonyokhoz képest az elsőrendű szükségleti cikkek ára nagy átlagban, mert egyes fontos cikkeknel a drágulás kisebb, másoknál viszont sokkal nagyobb — keveset mondunk — tizenkétszeres-tizenötszörösre emelkedett, a pénz vásárlóképessége, értéke nagy átlagban tizenkét-tizenöt-szörösen csekélyebb lett, úgy hogy az 1880. évbéli forintnak ma a tizenkét-tizenöt forint, vagyis huszonnégy-harmincv korona felel meg.

Ily türehtetlenül nehéz viszonyok mellett, másfél évi hasztalan várakozás után, ámbár a háború még mindig dúl, a keserű kényszerűl üzetve újból hangosan felemeli a közjegyzői kar igazságért kiáltó szavát, kérve a magas kormányt, sürgősen terjesszen a parlament elé rövid, egyszakaszos törvényjavaslatot a következő szöveggel: „A törvényhozás felhatalmazza az igazságügyi m. kir. ministert, hogy a kir. közjegyzői kamarák és a „királyi közjegyzők országos egyesülete“ véleményeinek bekívánása után és figyelembevételével a kir. közjegyzők összes díjait és hivatalos utazási költségeit a mai érték- és életviszonyok és társadalmi állapotok szem előtt tartása mellett igazságosan felemelje.“

Engedjék meg, hogy illő tisztelettel, de férfias nyíltsággal azt a szakvéleményt, amely szerint a kir. közjegyzők díjainak felemelése a polgárok adózőképességét csökkentené, kritika tárgyává tegyük. Ez a szakvélemény határozottan téves. Téves elsősorban azért, mert a közjegyzői díjak felemelése nemzetgazdaságilag épűgy hat, mint a dohány vagy a bor árának emelkedése, csak az fizeti a többletet, aki a közjegyzői munkát igénybe veszi, amint az előbb említett fogyasztási cikkek felemelt árát is az fizeti, aki azokat

fogyasztja. Lám a bor árának nagymérvű emelkedése nem készítette a pénzügyi kormányt arra, hogy a polgárok adózőképességének megóvása végett ennek az áremelkedésnek útját állja, sőt mint gondos védője az államháztartás érdekeinek bizoronyal örömmel vette azt tudomásul, mert ezáltal a bortermelők adózőképessége határozottan nagy arányban fokozódott, a dohány árát pedig öt éven belül fokozatosan épen ő emelte az előbbi ár négyszeresére arra való minden tekintet nélkül, nem csökken-e ezáltal a dohányt fogyasztók adózőképessége, mi több, azt az áremelést egyenesen az állam pénzügyi érdekében vitte keresztül. Másrészt téves a jelzett szakvélemény, mert minden drágulásnak az a consequentiája, hogy a drágulást az azt fizető másokra áthárítani igyekszik, aminek folytán a meglevő értékek emelkednek s az adózőképesség nem hogy csökkenne, de az értékemelkedés, a többletbevétel által az adóalanyok egyenesen nagyobb adóterhek viselésére lesznek képesek. A gazdasági egyed minden reáháramló anyagi terhet másokra áthárítani törekszik és ez az áthárítás, — miként a háborús tapasztalat igazolja, — még a tizedrangú szükségleti (fényüzési) cikkek előállítóinak és forgalomba hozóinak is teljes mértékben sikerül, ha idegen, külföldi verseny nem lép gátlólag közbe. A számos ellenség gyűrüje védővámként szeparál bennünket a külföldtől, amely ekként a magán gazdasági egyensúlyunkat megbolygatni képtelen. Amidőn az állam kiadásai a háború következtében óriási mértékben emelkedik, az állam pénzügyi vezéreinek örömmel kell üdvözölniök a meglevő értékek drágulását, a forgalom értékbeli növekedését, mert hisz a polgárok ötszörösre vagy tizszeresre emelkedett jövedelméből legalább ötször vagy tizszer akkora adót lehet különféle címeken az állampénztár javára beszédni, mint azelőtt: a legjobb mód a hadikiadások milliárdjai kamatainak fizetésére és a tőke törlesztésére. Ennek a gazdasági expansivitásnak útját állni kockázatos. De féltétlenül szükséges, hogy az egyenlőség elve megvalósíttassék s az élet drágulásának áthárítása mindenki számára egyenlő arányban lehetővé tétessék, mert különben a fix jövedelmű, vagy fix díjakkal bíró polgárok a gazdasági versenyben igazságtalanul elnyomatnak, jóllehet épen ők a nemzet értékesebb elemei.

Dr. Róth Aurél
tapolczai kir. közjegyző.

Szabad-e tanuvallomást pótló nyilatkozatot közjegyzői okiratba foglalni?

(A jogegység érdekében.)

Érdekesen ellentétes álláspontot foglalt el a mult év folyamán ugyanabban az egy kérdésben az ország két közjegyzői kamarája.

Egy hadseregszállítási ügyből folyólag bűnvádi eljárás indult meg. Mindakét kamara területén megtörtént, hogy (évtizedes és országos joggyakorlat alapján) az említett, akkor még folyamatban volt bűnperben leendő felhasználás céljából az érdekeltek közjegyzőhöz fordultak bizonyos, az illető bűnygyre vonatkozó nyilatkozatnak közokiratba foglalása végett. Az illető közjegyzők (szintén az évtizedes és országos joggyakorlatra támaszkodva) aggálytalanul vették fel a kívánt nyilatkozatot. A közjegyzőknek ez az eljárása mindakét kamara előtt panasz tárgya lett és ennek következtében mindakét kamara igazoló nyilatkozatra hívta fel a hatósága alá tartozó közjegyzőt. Amíg azonban az egyik kamara 481/1916. kjk. szám alatti határozatában kimondta, hogy felügyeleti intézkedések tételét nem látja szükségesnek, addig a másik kamara 259/1916. kkk. szám alatt külön körlevélben is figyelmeztette összes tagjait, hogy tanuvallomásokat pótló nyilatkozatok felvételétől a törvényes következmények terhe alatt tartózkodjanak. A panasz ugyancsak bűnygyre vonatkozó tanuvallomás közjegyzői okiratba foglalását kifogásolván, kifejezetten az utóbbi kamara is csak ettől tiltotta el tagjait, de hangadó köreitől tudom, hogy miután polgári tanuvallomásokat pótló nyilatkozat felvétele nem képezte a konkrét panasz tárgyát, erre nézve ezúttal nem nyilatkozott, azonban véleménye szerint a közjegyző polgári perre vonatkozó tanuvallomásokat sem foglalhat nyilatkozat alakjában közokiratba.

Az előbbi kamara a maga álláspontját így indokolja: „A közjegyző hatáskörének megállapításáról rendelkező 1886: VII. t.-cz. 20. §-ának a) pontja megmondja, hogy a közjegyző hatáskörébe közokiratok felvétele tartozik, de arra nézve már egyáltalán nem rendelkezik se az a törvényhely, sem más törvény, hogy közokiratba mi foglalható? Az állandó gyakorlat és a kamara véleménye szerint pedig közokiratba mindenféle jogügylet és minden olyan nyilatkozat foglalható, mely jogi hatályt von maga után. Ilyen nyilatkozat pedig kétségtelenül akár polgári, akár bűnygyre

vonatkozó tudomás is, annyival inkább, mert ilyeneknek közokiratba foglalására sehol semmiféle törvényi tilalom nincs. A kamara tudomása szerint ilyen, bűnügyre vonatkozó tudomást tartalmazó nyilatkozatok igen nagy számban vétetnek fel közjegyzői okiratokba, az ezekről kiállított hiteles kiadványok igen nagy számban fordulnak meg a bíróságok előtt és a kamara semmi tudomással nem bír arról, hogy e közjegyzői okiratokat a bíróságok valaha kifogásolták volna.

Ez a kamara később 763/1916. kjk. szám alatt ezt az álláspontját az Igazságügyminister Urral szemben is fentartotta s kijelentette, hogy a maga részéről panasz esetén jövőben sem fogja szabálytalanságnak tekinteni az ilyen nyilatkozatok felvételét.

A másik kamarának (ide nem tartozó okokból) nem nyílt alkalma a maga állásfoglalását megindokolni, csak általánosságban, indokolás nélkül, egyedül a ministeri leiratra hivatkozva, hozta tudomására tagjainak, hogy az ilyen nyilatkozatok felvételét szabálytalanságnak tartja.

Feltártam ezt a tényállást karunk egész közvéleménye előtt, mert megengedhetetlennek és tekintélyünkre hátrányosnak látom, hogy két különböző kamaránk állandóan kövessen két ilyen ellentétes felfogást.

Anélkül, hogy jogosulatlan bírálatot kívánnék gyakorolni akár a másik álláspont felett, legyen szabad elmondani erről a kérdéstről a magam szerény nézetét. Azt hiszem, mindakét kamara állásfoglalásánál egyformán figyelmen kívül hagyták azt a döntő körülményt, hogy más kérdés az, vajjon egyáltalában tiltott dolog-e tanuvalomást pótló nyilatkozatot közjegyzői okiratba foglalni? és más kérdés az, vajjon az ilyen nyilatkozat elfogadható-e és mennyiben, perbeli bizonyítéknak?

Ami az első kérdést illeti, én alapos és hosszas megfontolás után sem voltam képes eddig belátni, miért *ne* foglalhatnánk nyilatkozat alakjában közokiratba valakinek egy akár bünperbeli, akár polgári perbeli tényekre vonatkozó tudomását? **ha** az illetőnek felvilágosításunk ellenére is az a rendíthetetlen kívánsága, hogy amit elő akar adni, arról közjegyzői okirat készüljön s ha nemcsak hogy sehol semmi törvényes rendelkezés nincs arra, hogy ez nem szabad, de az országos és több évtizedes joggyakorlat szerint (melynek fennállását az egyik kamara hivatalosan is igazolja), nagyon is el van terjedve ez a szokás.

Vannak, akik előszeretettel magyarázzák a hazai törvények homályos részeit idegen államokra vonatkozó törvényes intézkedéseivel s így akarják a szóbanforgó magyar tilalmat is külföldön tényleg felállított tilalmakból kimagyarázni. Mindenkor idegenkedtem ettől a törvényt magyarázati módtól, mert ez szerintem még akkor sem helyes, ha magyarázati alapul azt a külföldi törvényt vesszük, mely a mienknek mintául szolgált. Először is idegen államok törvényeit ismerni dicséretes, de egyetlen hazai közjegyzőre sem kötelező. Aki azokat nem tudja, arra ebből a nemtudásból semmiféle hátrány nem származhatik. Tehát fegyelmi felelősség sem. Másodszor abból, hogy valamely állam törvénye a mienknek mintául szolgált, éppen nem következik, hogy kötelezően az illető állam törvénye szerint bíráljunk el olyan kérdéseket, melyeket a mi törvényünk homályban hagy. Harmadszor elvitázhatatlan alapelv, hogy amit a törvény tiltani akar, azt expressis verbis kell eltiltania. Ha nem teszi, abból más nem következtethető, mint az, hogy ezt a tilalmat a törvény nem állította fel s így az fennálló nem is lehet.

A mi törvényeink nem akarták, hogy magánokiratokat készíthessünk, közeli rokonaink ügyében eljárjunk, más törvényszék területén hivatalos teendőket végezhessünk, kis hagyatékokért, vagy a választói névjegyzékek őrzéséért díjat számíthassunk, ingatlanokkal üzérkedhessünk, stb. azért mindettől kifejezetten eltiltott s *ahogy ezeket megtiltotta, mert akarta, úgy megtiltotta volna azt is, ha akarta volna*, hogy közokiratba foglalhassunk tanuvalomást pótló nyilatkozatokat. Miután nem tette, ilyen tilalmat fennállónak tekinteni szerintem erőltetett.

Ebben a kérdésben nem lehet irányadó az sem, hogy a magas igazságügyi kormány utóbb felállította a kérdéses tilalmat, mert meggyőződésem szerint ennek a tilalomnak a felállításához a Nagymélt. Minister Urnak hiányzott a törvényi felhatalmazása. S hogy egy ilyen — törvényes felhatalmazás nélküli — kormányhatósági intézkedés mennyire nem kötelező, látszik abból, hogy az egyik kamara a maga álláspontját ennek ellenére is fentartva, vett magának annyi bátorságot, hogy a ministerével szemben is kimondta, miként az ilyen nyilatkozatok fölvetését jövőben sem fogja szabálytalanságnak tekinteni.

Lényegesen különbözik és független ettől az a másik kérdés, mi haszna van az ilyen közjegyzői okiratnak? A magam

részéről azt hiszem, a semminél nem nagyon sokkal több. Abban, hogy közjegyző és nem bíróság előtt tett nyilatkozat tanuvallomás helyett el nem fogadható, két igen lényeges körülmény játszik döntő szerepet. Egyik a hamis eskü következményeire való figyelmeztetésnek, általában az eskü lehetőségének hiánya, másik a perbeli ellenfelek jelenlétének, az általuk a tanuhoz intézhető kérdésekre adandó válasznak elmaradása. Mikor az, aki a közjegyző előtt megjelenik, csak annyit mond el, amennyit ő akar, azt hallgatja el, amit akar s amit elmond, azt is felelőtlenül, esetleges büntető következmények nélkül teheti: akkor az ő nyilatkozata tanuvallomás pótlására, bizonyítékul való felhasználásra alkalmas nem lehet. Ha mégis előfordul, hogy a bíróságok figyelembe vesznek és bizonyítékul elfogadnak ilyen nyilatkozatokat, az esetről-esetre az ügy körülményeitől, de főképpen az illető bíróság belátásától függ s minden bíróságnak mindenkor fenmarad a joga, hogy ezeket az okiratokat (akár olvasatlanul is) figyelmen kívül hagyja, mintha soha be nem csatolták volna.

Ennek tudatában eddigi gyakorlatomban mindig figyelmeztettem erre az ily nyilatkozat felvétele végett előttem megjelent feleket. Azt tapasztaltam azonban, hogy a legtöbb esetben nem törődtek ezzel a körülménnyel s szilárdan ragaszkodtak közreműködésükhöz, miből aztán azt is kellett látnom, hogy a közönség kedveli ezt az okiratfajt. Már most, ha a közjegyző a figyelmeztetését megtette s a felek ennek ellenére is kívánják az okirat felvételét, akkor a közjegyző többé nem scrupulisálhat azon, hogy céltalan okiratot vesz fel. Tekintve, hogy nem árt vele senkinek, kötelessége az 1874: XXXV. t.-cz. 56. §-át betartani. Ha az orvos tudja, hogy a cukros víz nem gyógyszere a betegségnek, de a beteg állhatatosan azt kívánja, hogy őt cukros vízzel gyógyítsák, akkor az orvos elő fogja irni — feltéve, hogy nem árt — a cukros vizet. Éppen így, ha a közjegyzőtől azt kívánja valaki, állítson ki neki elismervényt egy kettétört czipőgomb átvételéről, s ehhez a fél állhatatosan ragaszkodna, akkor a közjegyzőnek megszűnt a hivatása, hogy a célszerűséget kutassa, egyszerűen tartozik az említett 56. §-ban előírt kötelességét teljesíteni. A felelet ilyen esetekben — tehát tanuvallomást pótló nyilatkozat felvételénél is — az okirat céltalanságára lehet, sőt kell is figyelmeztetni, de a közreműködést megtagadni az én véleményem szerint a törvény szigorú szemelőtartása mellett nem is lehet!

Ma ott állunk, hogy a közjegyző kénytelen a törvényt megszegni, mert az igazságügyi kormány is abban a szerintem téves nézetben van (28091/1916. I. M. III. és 44104/1916. I. M. IV.), hogy bűnügyre vonatkozó tudomást tartalmazó nyilatkozatok felvétele nem vonható a közjegyző hatáskörébe.

Szükségesnek mutatkoznék ily körülmények közt az 1912: LIV. t.-cz. 70. §-ának mintájára *egy olyan hatósági intézmény szervezése, amely hivatva lenne a különböző közjegyzői kamarák ellentétes álláspontjait kiegyenlíteni s a vilás kérdést egységes joggyakorlat megteremtése érdekében mindenkire kötelezően eldönteni.* Ajánlom ezt az eszmét mindazok szives figyelmébe, akiknek annak idején a közjegyzői törvények revíziójában szerepe lesz.

Horthy István
munkácsi kir. közjegyző.

Ausztriával kötött jogsegélyszerződésünk a közjegyzői okiratok végrehajtása tekintetében.

Előfordult, hogy a wieni k. k. Landesgericht előzetes peres eljárás nélkül, tehát közvetlenül a „Cs. kir. szab. általános osztrák földhitelintézet“ kötelezvénye alapján végrehajtás foganatosítása iránt kereste meg a budapesti központi kir. járásbíróságot. A megkeresés szerint a végrehajtás a végrehajtást szenvedőnek Budapest dunabalparti részén levő ingatlanaira lett volna vezetendő. A budapesti kir. törvényszék a nevezett elsőbíróságnak azt a végzését, amely szerint ezt a megkeresést a jogsegélyszerződés 11. cikke alapján hivatalból elutasította, helybenhagyta. Minthogy e végzések azokat az elveket és tételeket igyekeznek felkeresni, amelyeken a jogsegélyszerződés felépül, elvi fontosságuk oly messzeterjedő, hogy azokat ideiglatjuk:

A kir. járásbíróság a megkeresést hivatalból elutasítja.

Indokolás: A wieni k. k. Landesgericht a „Cs. kir. szab. általános osztrák földhitelintézet“ kötelezvénye alapján megkeresést intézett a végrehajtás foganatosítása végett.

A magyar szent korona országai és az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok a végrehajtási jogsegély tárgyában követhető elveket az 1914. évi május hó 10. napján kötött és nálunk az 1914. évi XLII. törvénycikkbe iktatott nemzetközi szerződésben állapították meg. E jogsegélyegyezmény értelmében az a körülmény, hogy az okirat kölcsönösen

végrehajtható okirat-e, a jogsegély előfeltételét képezi, és minthogy ezen előfeltétel szabályozásában nem követi azt a rendszert, hogy az okirat a megkereső bíróságnak, illetve a belföldi bíróságnak a joga szerint legyen végrehajtható okirat, hanem egyenként felsorolja azokat az okiratokat, amelyek a szerződő államok részéről végrehajtást igényelhetnek, a jogalkalmazás szempontjából az argumentum a contrario elve érvényesül.

Eszerint vizsgálendő volt az a kérdés, hogy az idézett jogsegélyegyezmény értelmében a „Cs. kir. szab. osztrák földhitelintézet“ adóslevele kölcsönösen végrehajtható okirat-e.

Az idézett jogsegélyegyezmény I. cikkének a 8. pontjában, midőn kijelenti, hogy a kölcsönösen végrehajtható okiratok közé sorolja a közjegyzői okiratokat, nem adja meg az idézett jogsegélyegyezmény szempontjából a közjegyzői okirat alaki fogalmát, az V. cikkben pedig pusztán azokat az anyagi kellékeket állapítja meg, amelyek létezése és fennállása mellett a szerződő államok az ily okirat alapján a kötelezett ellenkényszert alkalmazni hajlandók. Az idézett jogsegélyegyezmény ezen álláspontjából következik, hogy a közjegyzői okiratok alaki fogalmának a meghatározásánál a jelen esetben csak a nemzetközi magánjogból indulhatunk ki és azt a kérdést, vajjon valamely okirat alakilag közjegyzői okirat, vagy sem? azon vezérelvek alapján kell eldönteni, amelyek a nemzetközi magánjogot uralják. A nemzetközi magánjogban alkalmazást nyer az okiratok közhitelessége tekintetében a locos regit actum elve, minek folyománya, hogy alakjára nézve csak akkor tekintetik valamely okirat közjegyzői okiratnak, ha megfelel azon hely törvényeinek, ahol az okirat keletkezett, és minthogy jelen esetben ez a hely Wien, irányadó az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban az 1871. évi július 25-én kelt törvénnyel kibocsátott közjegyzői rendtartás.

A bíróság ezen az alapon a jelzett előfeltételt nem találta megállapíthatónak és ehhez képest a megkeresést hivatalból elutasította.

Az idézett jogsegélyegyezmény I. cikke ugyanis csak a közjegyzői okiratokat sorolja a kölcsönösen végrehajtható okiratok közé. Az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban az 1871. évi július 25-én kelt törvénnyel kibocsátott közjegyzői rendtartás 52–69. §-okban állapítja meg azokat az alakszerűségeket, amelyeknek fennállása és létezése mellett valamely okirat ilyen okiratnak (Notariatsacte) tekinthető; már pedig ebben kétségkívül az a gondolat jut kifejezésre, s illetve annak kizárólag az a helyes értelelem tulajdonítható, hogy alakilag közjegyzői okirat szorosan csak az oly okmány, amelyben pl. a magánjogi jogügylet törvényes alakban a közjegyző által van írásjegyekkel kifejezve; ha a jelzett körülmények bármelyike hiányzik, az okmány lehet közokirat, de közjegyzői okiratnak nem tekinthető.

Ebből kiindulva, a cs. kir. szab. osztrák földhitelintézet okirata nem tekinthető közjegyzői okiratnak. A névaláírásnak közjegyző által való hitelesítése ugyanis az idézett közjegyzői rendtartás szerint az előirt alakszerűségeket ki nem meríti és ha ily adóslevelek az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok területén végrehajtás alapjául szolgálhatnak, ebből még nem következik, hogy azok közjegyzői okiratoknak volnának minősíthetők, mert ez csak a fenti külső és belső tulajdonságok alapján történhetik. (Pk. V. 238793/1916.)

A budapesti kir. törvényszék az elsőbíróság végzését helybenhagyja.

Indokok: Az 1912. évi LIV. t.-cz. 11. §-a és a fennálló egyéb törvényes rendelkezések szerint a telekkönyvi hatóság teendőit gyakorló kir. járásbíró-ságok ebben a minőségükben nem külön ügybíró-ságok, hanem csupán ügyvitelileg meghatározott külön munkakörrel bírnak, ebből kifolyólag az a körülmény, hogy az ausztriai cs. kir. bíróságnak a telekkönyvi hatósághoz intézett megkeresését a kir. járásbíró-ság ugyan, de nem mint telekkönyvi hatóság intézte el, hatásköri túllépést nem jelent.

A végrehajthatónak felfolyamodásában hatásköri kifogásként felhozott és erre alapított panasza tehát, ha a most elbírálás alatt lévő ügy valójában is a telekkönyvi hatóság teendője közé tartoznék is, alaptalan.

De nincs alapja az elsőbíróság végzése ellen felhozott egyéb panaszoknak sem.

Az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal a kölcsönös végrehajtási jogsegély szabályozása tárgyában kötött és az 1914. évi XLII. t.-cz. beiktatott szerződés 1. cikke értelmében s kielégítési végrehajtás elrendelésének alapjául nem a megkereső bíróság által meghozott kielégítési végrehajtást elrendelő végzések szolgálnak, hanem az ezen cikkben felsorolt azon közokiratok, melyek a kikényszerítendő kötelezettségek tekintetében rendelkeznek, legyenek azok ítéletek, végzések, egyezségek vagy közjegyzői okiratok.

A jogsegély szerződésnek ez az értelme kétségkívül kitűnik még e szerződés 10. cikkéből és ennek a szerződésnek, illetőleg törvénynek végrehajtása tárgyában kiadott 74800/914. I. M. sz. rendelet 3. §-ának azon rendelkezéséből is, hogy a magyar bíróság az osztrák végrehajtható közokira alapján a végrehajtás elrendelése tárgyában a szerződés határozmányai szerint határoz, arra való tekintet nélkül, hogy az ausztriai bíróság a végrehajtást már előzőleg elrendelte-e, vagy nem.

Erre való tekintettel nyilvánvalólag téves a végrehajthatónak felfolyamodásában hangoztatott az a jogi álláspontja, hogy az ausztriai bíróság által meghozott végrehajtást elrendelő végzés, mint közokirat veendő kiindulási alapul, nem pedig az ennek alapját képező közjegyzői hitelesítéssel ellátott okirat és így az ausztriai bíróságnak végrehajtásra irányuló megkeresése ebben az ügyben a jogsegélyszerződésnek nem az 1. cikk 6. pontja, hanem az 1. cikk 1. pontja alá vonandó és bírálendő el, vagyis, ha az ausztriai bíróság a kielégítési végrehajtást már elrendelte, illetőleg a végrehajtást elrendelő végzést meghozta, a jogsegélyszerződés 1. cikkének 1. pontjában megkivánt közokirat már fennforog, következésképp figyelmen kívül hagyandó a végrehajtás elrendelésének alapjául szolgáló közjegyzői okirat, illetőleg annak vizsgálata, hogy az okiratnak megvannak-e a közjegyzői okiratokra előirt tulajdonságai és végrehajthatóságára vonatkozó előfeltételei. Az elsőbíróság ezen szempontok figyelembevételével helyesen vizsgálta ezt, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló okirat a jogsegélyszerződés 1. cikkének 6. pontjában, illetőleg 5. cikkében felvett közjegyzői okirat fogalma alá vonható-e.

Minthogy az okirat közhitelességének elbírálása tekintetében a nemzetközi magánjog szabályai szerint annak a helynek rendelkezései az irányadók

ahol az okiratot kiállították, — következik, hogy az ehhez az ügghöz csatolt, a Wienben 1912. évi július hó 13-án kiállított és csupán névalírás tekintetében közjegyzőileg hitelesített okirat csak akkor volna a jogsegélyszerződés 1. cikkének 6. pontja, illetőleg 5. cikke szempontjából közjegyzői okiratnak tekintendő, ha ez az osztrák törvényes rendelkezések szerint végrehajtható közjegyzői okirat volna. A végrehajtható felfolyamodásában maga is elismeri, egyébként az elsőbíróság az idézett osztrák idevonatkozó törvénynek rendelkezései alapján helyesen állapította meg, hogy a végrehajtás alapjául bemutatott okirat az ausztriai törvényi rendelkezések szerint nem közjegyzői okirat, — s minthogy ez az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 58—81., illetve 92. §-ai értelmében a hazai törvények szerint sem az, — következésképpen mint azt az elsőbíróság is helyesen fejtette ki, az ily okirat alapján az ausztriai bíróságnak megkeresésére a jogsegélyszerződés 1. cikkének 6. pontja, illetve 5. cikke értelmében a végrehajtást elrendelni nem lehetett, még akkor sem, ha az az okirat a jogsegélyszerződés életbelépte előtt keletkezett; nem pedig azért, mert a jogsegélyszerződés 5. cikke ez irányban kivételt meg nem állapított, illetőleg a korábbi jogállapotot fenn nem tartotta.

A kir. törvényszék ezért az elsőbíróságnak a kir. törvényszék által is elfogadott helyes indokokkal támogatott végzését, mely szerint az ausztriai bíróságnak kielégítési végrehajtás elrendelésére irányuló megkeresését a jogsegélyszerződés 11. cikke alapján hivatalból elutasította, helybenhagyta. (21. P. 866/1917.)

Hasonló álláspontot foglalt el a központi kir. járásbíróság és felfolyamodás folytán a budapesti kir. törvényszék abban az esetben, amikor a kérdéses kötelezvény a magyar államnak a területén állítatott ki, abból a megfontolásból kiindulva, hogy az 1874. évi XXXIV. t.-czikk 69—81. §-aiban a közjegyzői okirat alaki fogalma tekintetében azon elveket mondja ki, amelyeket az osztrák közjegyzői rendtartás ebben az irányban felállít.

Kir. Közjegyzők Évkönyve.

A közjegyzői naptár, mely a „Kir. Közjegyzők Évkönyve“ címmel fog megjelenni, a közeli megvalósulás stádiuma előtt van. Az utolsó feltétel a kiadóval szemben az, hogy legalább 250 megrendelő-jegy a szedés megkezdése előtt részére beszolgáltassék.

A szétküldött megrendelő-jegyek egyrésze hamarosan beérkezett; ez az érdeklődés s a közös érdek előmozdítását célzó készség biztató jelül tekintendő arra, hogy a többi megrendelési jegyek is hamarosan beküldetnek. Amennyiben legalább 250 előzetes megrendelést a kiadónak nem adhatunk át, az esetben az egész eddigi munka kárba vész. Bár erre gondolni sem lenne szabad, amidőn a közjegyzők száma közel 320, a

kamarák száma Fiume nélkül 10, ezenfelül a közjegyzői intézményeknek és az igazságügyministeriumnak néhány példány megrendelésében nyilvánuló jóakarataira is számíthatunk.

A megrendelőjegy melletti statisztikai adatokat eddig kivétel nélkül pontosan kitöltve kaptuk meg. Amennyiben bármely ok miatt a statisztikai rovatok vagy azok egyikének kitöltése elmarad, mindenesetre azért kérjük a megrendelőjegy visszaküldését. Amennyiben az Évkönyvet valaki megrendelni nem kívánja, az esetben kérjük a közös érdekű munka elkészülhetése és teljessége végett a statisztikai rovat kitöltését s annak szives *sürgős* elküldését.

Amint a megrendelések száma a 250-et elérte, az Évkönyv végleges tartalma összeállítatik. Mindenesetre még bővebb lesz, amint a Kir. Közjegyzők Közlönyének 1916. évi deczemberi számában az tervezetként jelezve volt. A közjegyzői intézmény hazai és külföldi helyzete és története, a szervezeti, eljárási, rendtartási, örökösödési eljárási-, díjszabási reformkérdések, a helyettesek helyzete, a közjegyzői intézmények s a nyugdíjgyesület szervezete, ügyforgalmi és személyi statisztikai adatok, ezenkívül közvetlenül gyakorlati vonatkozású cikkek s az ügyvédi naptárakban felvett összes közjegyzői vonatkozású igazságügyi szervezeti adatok megfelelő előjegyzési naptárrészszel s a szokott naptári adatokkal fogják tartalmát képezni az Évkönyvnek.

Az egyes szakcikkek a közjegyzői kar vezető személyiségeitől fognak kikerülni, akik erre, a megrendelési jegyek megfelelő számának beérkezése után fognak felkérteni.

Az első évfolyam anyagának szervezése és szedése a nagyobb munka; a további évfolyamok könnyebb munkát jelentenek; ez utóbbiaknál már az egyes példányok ára is tetemesen olcsóbb lesz. Ezért kérjük a megrendelésben nyilvánuló anyagi áldozatot s a statisztikai adatok szives közlésében nyilvánuló erkölcsi támaszt az első évfolyam kiadásánál.

Minden megkeresést, megrendelést, statisztikai adatot, jóakarató támaszt és felvilágosítást kérünk a „Kir. Közjegyzők Évkönyvének szerkesztősége Győr“ címre elküldeni.

Dr. Kepes János
győri kir. közjegyzőhelyettes

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

68. Az 1874. évi XXXV. t.-cikk 199. §-a értelmében a közjegyző, ha a törvényszerű díjat elégtelennek tartja, magasabb díjat követelhet; és ha egyezség nem létesül, a díj összegét a közjegyző személyes bírósága állapítja meg. E díjmegállapítási eljárást és az ennek folytán hozott határozat elleni jogorvoslatokat a törvény külön nem szabályozván, itt is a peres eljárás általános szabályai irányadók. (Curia 1917. január 22. 8476/1916.)

*

69. Az 1874. XXXV. t.-cz. 70. §-ának utolsó bekezdése szerint az azonossági tanuskodásból nincsenek kizárva azok, akik a 72. § c) alatt említett viszonyok valamelyikében állnak azzal a féllal, akinek azonossága mellett tanuskodnak. (Curia 1917. február 14. 7522.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

70. A végrendelet szerint a férj összes vagyonát teljes és korlátlan tulajdoni joggal hagyta nejére, vagyis a házastársak által életükben együttesen élvezett vagyont, megosztás nélkül teljes egészében neje korlátlan rendelkezése alá bocsátotta, ezzel a juttatással szemben viszont azt a feltételt kötötte ki, hogyha neje „vagyon hátrahagyásával halna el“, az esetben „köteles a hátrahagyandó vagyonát“ a felperes és alperesekre, mint a férj és nő testvéreire egyenlő fele-fele részben hagyományozni. Anyagi jogszabály, hogy a végrendelet értelmezésénél az örökhagyó valódi akaratát kell érvényre juttatni. Abból a rendelkezésből, hogy az örökhagyó férj egész vagyonát korlátlan tulajdoni joggal hagyta nejére és csak feltételesen a neje halála után esetleg meglevő vagyonban kívánta és pedig saját és neje testvéreit egyenlő arányban részeltetni: kétségtelen, hogy a nejével közösen szerzett és együtt élvezett egész vagyonértéknek a nő halála után fennmaradó részét kívánta a törvényes oldalági rokonok között aránylag és ágak szerint megosztani minden megkülönböztetés nélkül arra nézve, hogy mi maradt meg a férj, vagy a nő vagyonjuttalékából?

Helyes ugyan az alpereseknek az az érvelése, hogy mindenki csak a saját vagyonáról rendelkezhetik érvényesen és a férj egyoldalú rendelkezése a nőre nézve nem kötelező, de viszont a

felebbezési bíróság a B) /. alatti hagyatékátárgyalási jegyzőkönyv tartalmának e helyütt is elfogadott értelmezésével helyesen állapította meg tényként azt a körülményt, hogy V. L.-né Sz. E. a férje hagyatékát a végrendelet alapján vette át: „és pedig azzal a végrendeleti meghagyással, hogyha vagyon hátrahagyásával halna el, köteles hátrahagyandó vagyonát felerészben a mostani örökhagyó testvéreinek, V. R. T. A.-nének, másik felerészben pedig a maga testvéreinek hagyományozni.“ A végrendeletet tehát maga a nő is így értelmezte, ily feltétellel fogadta el az örökséget és a B) /. alatti szerint „Így kérte a birói átadást és az utóörökösök ezt a feltételes utóöröklést tudomásul veszik.“ A végrendelet a nő részéről történt ily értelmű elfogadása halála után hátramaradt vagyonban a mindkét örökhagyó által megállapítottnak tekintendő öröklési osztálytól eltérőleg a nő a feltétel tekintetében reánézve kötelező s erészben a nő jogán fellépő alperes örökösök a felperesnél több jogot nem érvényesíthetnek.

Az a körülmény, hogy a nő nem végrendekezett, a felek jogi helyzetén nem változtat, mert a halála után fennmaradó vagyonnak jogi sorsa a fentebb kifejtettek szerint az öröklést illetően el volt döntve és ily körülmények között a nőnek végrendekeznie nem is volt szükséges, mert más értelemben érvényesen rendelkeznie nem is lehetett volna. (Curia 1917. febr. 7. 7753/1916.)

*

71. A végrendelezőnek abból a határozott rendelkezéséből, hogy a tőle örökölt vagyon nejének „teljesen szabad rendelkezése alá esik, kétségtelen, hogy a vagyonnal való rendelkezés tekintetében nejének szabad akarati elhatározását semmi irányban korlátozni nem kívánta, mert az a további kijelentés, hogy „felkéri“ és „megbizik“ nejében, hogy halála esetére az ő (t. i. férje) rokonait fogja a férjétől örökölt vagyonban részeltetni, nem tartalmaz semmi megszorító rendelkezést, amennyiben ez a bizalomra utaló kérelem alakjában kifejezett óhaj, szintén a nőnek szabad tetszésétől függőleg, csak azoknak a rokonoknak és oly mérvben leendő vagyoni részeltetését ajánlja a nő figyelmébe, akik és amely mérvben a nő rokonszenvét kiérdemelni fogják.

A végrendelező férj tehát a vagyonban részesítendő rokont névszerint meg nem nevezi, sem más személyi vonatkozásban közelebbről meg nem jelöli, hanem úgy a kijelölést, mint a részeltetés mérvét kizárólag a nőnek érzelmi hajlamai szerint való szabad tetszésére bizza, s ezzel a döntést nejének legsajátosabb egyéni szabad akarati elhatározása alá bocsátotta és így az utóöröklés tekintetében sem személyre, sem a részeltetés mérvére nézve kötelező rendelkezést a végrendelet nem tartalmazván: a felebbezési bíróság nem sértett jogszabályt azzal, hogy — a felpereseknek az örökhagyó férj és feleséghez való jóviszonyára

vonatkozólag felajánlott további és nem perdöntő tényre irányuló bizonyításfelvétel mellőzésével — az örökgyő nő szabad végrendelezési jogát megállapította és felpereseket keresetükkel elutasította. (Curia 1917. január 31. 7066.)

*

72. Felperesnek felülvizsgálati panasza szerint a felebbezési bíróság az örökgyőnek a végrendeletét anyagi és alaki jogszabálysértéssel mondta ki érvényesnek, mert a végrendelet össz-tartalma nemcsak arra enged következtetni, hogy örökgyő végrendeletét a jászkon statutumban szabályozott törvényes öröklési rend tekintetében fennforgó jogi tévedés hatása alatt alkotta, hanem arra is, hogy örökgyő a jászkon özvegyét megillető hitvestársi örökösödés ismerete esetében vagyonáról vagy egyáltalában nem rendelkezett, avagy pedig az ő javára másképp rendelkezett volna. Ez a panasz alaptalan. Helyes ugyanis a felebbezési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy joggyakorlatunk értelmében a végrendelező tévedése alapján a végrendelet csak akkor érvényteleníthető, ha a tévedés tényleg fennforog, de egyúttal a tévedés és a végrendeleti rendelkezés között az okozati összefüggés megvan, s emellett az is bizonyítható, hogy a tévedés fenn nem forgása esetén az örökgyő másképp végrendelezett volna és ennek a jogszabálynak szem előtt tartásával helyesen jutott a felebbezési bíróság arra a jogi meggyőződésre, hogy az örökgyő által alkotott végrendeletre ez a szabály alkalmazást nem nyerhet. A felebbezési bíróság ítéletében megállapított tényállás szerint, az örökgyő nem volt tévedésben afelett, hogy vagyonát minő részben hagyja feleségére, és minő részben testvéreire, amiből önként következik, hogy a végrendeletbe foglalt intézkedés teljesen fedi az örökgyő akaratát; továbbá tényállásként meg van állapítva az is, hogy örökgyő a végrendelet szerkesztése idejében több ízben azt a kijelentést tette, hogy felperesnek egyebet, mint amit a végrendelet I-ső pontjában neki hagyott és amit életében már kapott, — juttatni nem akar, mert a többi vagyon testvérei, az alpereseké legyen. Annak előrebocsátása mellett, hogy a peres felek között vita tárgyává sem tétetett az, hogy az örökgyő tisztában volt afelől, hogy leszármazói nem lévén, vagyonáról jászkon létére is szabadon végrendelezhetik, a felebbezési bíróság által megállapított tényállás az örökgyő tévedését egyenesen kizárja és a felebbezési bíróságnak e helyt is elfogadott okfejtése szerint a végrendelet tartalma sem nyújt alapot annak megállapíthatására, hogy örökgyőt végakarátának ily módon való elkészítésére a jászkon statutum rendelkezései befolyásolták volna; s éppen ezért annak vizsgálata, hogy az örökgyő a jászkon öröklési rend tekintetében tévedett-e vagy sem, és hogy a jászkon asszony hitestársi öröklésére nézve tisztában volt-e, a

vitás jogkérdés eldöntése szempontjából közömbös. (Curia 1917. febr. 20. 7454.)

*

73. Anyagi jogszabály, hogy az örökös, mint az örökgyő vagyonjogi személyiségének folytatója a hagyományok kifizetéséért a hagyatéki vagyon erejéig felelős, és hogy a hagyomány az örökgyő halálával rendszerint esedékessé is válik, de viszont ha a hagyatéki vagyon — az örökös hibáján kívül — átadva nincs, a hagyomány kiszolgáltatására illetőleg kifizetésére saját vagyonából személyes adósként nem kötelezhető. (Curia 1916. december 5. 6553.)

*

74. I. A birói joggyakorlat szerint a mindkét szülő életében a gyermeknek előre adott érték, az ellenkező bizonyításáig, a két szülő által egyenlő fele-fele részben adottnak tekintendő, már pedig a felperes meg sem kísérelte bizonyítani, hogy az 1000 koronát csak apja, az elsőrendű alperes, nem pedig a két szülő vagyonából kapta. — II. Az elsőrendű alperesnek az a panasza, hogy az előre adott értékeknek a hagyaték értékéhez való hozzá-számítása anyagi jogszabályba ütközik, — úgyszintén az a további panasza, hogy a 8 korona hagyatékeltározási költség és 50 korona hagyaték tárgyalási díj, mint teher levonása anyagi jogszabálysértéssel mellőztetett, azért alaptalan, mert ellenkezőleg az anyagi jogszabály az, hogy az előre adott érték a kötelesrész mennyiségének meghatározásánál akként veendő figyelembe, hogy a hagyaték értékéhez hozzá-számíttatik és a kötelesrész összegéből levonatik; továbbá, mert a hagyatékeltározási és tárgyalási díjak az állandó joggyakorlat szerint nem képeznek hagyatéki terhet, levonásuk tehát a kötelesrész megállapításánál sikeresen nem követelhető, de ezek a díjak mint tömegtartozások sem terhelhetik a felperest, mert a felperes a hagyatékból természetben semmit sem örökölt, ennél fogva a hagyatéknek a végrendeleti örökösre való átszállásával járó költségekből őt arányos rész sem terheli... (Curia 1917. márczius 27. 30/22.)

*

75. Abban az esetben, ha az egyik kötelesrészre jogosítottat az örökgyő elégítette ki, a kötelesrész megállapításánál a kielégített és az ő részére adott vagyonérték számításán kívül marad; ha ellenben nem az örökgyő, hanem az egyik örökgyőstárs a sajátjából elégítette ki, úgy a kötelesrész arányának megállapításánál a kielégített örökgyőst is számba kell venni. (Curia 1917. márczius 13. 6637.)

*

76. Azokat a kiházasítási és háztartási tárgyakat, amelyeket a nő a közös háztartásba hozott, s amelyekre közös használatú rendeltetésüknél fogva a férjnek is használati joga van, a nő a házasság fennállása alatt a férjnek közös használatából el nem vonhatja abban az esetben sem, ha férjével a házassági életközösséget megszakítja és tőle különváltan él.

Téves jogi álláspontra helyezkedett tehát a felebbezési bíróság akkor, amikor az ingókat a felperes olyan különvagyonának minősítette, amelyről a felperes tulajdonjoga alapján a házasság fennállása alatt korlátlanul rendelkezhetik, s hogy azoknak az ingóknak közös használatú rendeltetése a felperes különélése folytán megszűnt. (Curia 1917. február 13. 7290/10.)

*

77. Habár a per tárgyát tevő ingatlanokat a peres felek a házasság tartama alatt szerezték, s házasságuk mindezideig fel nem bontatott: mégis tekintettel arra, hogy a peres házastársaknak a szerzés alkalmával létrejött közös megállapodása alapján a kereseti ingatlanok felerészben a férj, másik felerészben a nő feltétlen tulajdonai gyanánt kebeleztettek be a telekkönyvbe, a peres felek ezzel a tényükkel a kereseti ingatlanok közszerzeményi természetét megszüntették, mindezeknél fogva a férj nem zárható el attól, hogy a korlátlan tulajdonából folyó jogosítványokat, ezek között a tulajdonközösség megszüntetésére vonatkozó jogát is szabadon gyakorolhassa, s ebbeli jogát a házasság fennállása nem érintheti. (Curia 1917. márczius 6. 7735.)

*

78. A felperes anyagi jogszabály megsértését panaszolja amiatt, hogy a felebbezési bíróság a keresetét a m. kir. Curiának a 41. sz. döntvénye alkalmazásával utasította el, holott a felperes keresetében sem a közszerzemény megosztását, sem annak biztosítását nem kérte, hanem csupán annak megállapítását és telekkönyvi kitüntetését.

A felperesnek ez a panasza nem bír alappal; mert a közszerzeményi jog a házasság megszűnésével válik érvényesíthetővé; ugyanis ebben az időpontban lehet megállapítani azt, hogy a házastársak vagyonában a külön vagyonrészek és az adósságok levonásával marad-e fenn oly tiszta vagyoni érték, amely közszerzeménynek tekinthető? Amiből következik, hogy a közszerzemény megállapítása is csak a házasság megszűnésével foghat helyet, ami a hivatkozott döntvény indokolásából is kitűnik. A felperesnek az a kereseti kérelme pedig, hogy a kereseti ingatlanok közszerzeményi minősége állapíttassék meg, s azoknak felerészére közszerzemény jogcímén a tulajdonjog a telekkönyv-

ben a felperes javára kitüntettessék, nemcsak a közszerzemény megállapítására, hanem egyszersmind annak megosztására is irányul. A házasság fennállása alatt azonban ily keresetnek érvényesítése a hivatkozott döntvény szerint ki van zárva. (Curia 1917. márczius 6. 7843.)

*

79. A családi viszony természetéből, illetve a családfőre háruló abból a törvényes kötelezettségből, hogy a háznépéhez tartozók eltartásáról gondoskodni köteles, következik, hogy az a férj, aki oly nővel lép házasságra, akinek általa eltartandó keresetképtelen és vagyontalan oly kiskorú gyermeke van, vagy gyermekei vannak, akit vagy akiket a házasságra lépő nő férjéhez magával visz és azok utóbb nevezett részéről a közös háztartás kötelékébe befogadtatnak, a házastársul vett nő ezen leszármazóinak eltartási kötelezettsége a házasság tartamára jogszabálynál fogva áthárul a családfő állását betöltő férjre. (Curia 1917. február 20. 8275.)

*

80. A vagyontalan kiskorúak tartásánál a nagyszülők tartási kötelezettsége egymásközt nincs sorrendhez kötve, hanem a nagyszülők a törvény értelmében egyenlő arányban kötelesek a tartáshoz járulni, természetesen ez a tartási kötelezettség egyenlő arányban azok közt a nagyszülők közt oszlik meg, akik a tartásra képesek. (Curia 1917. febr. 28. 209/19.)

*

81. Az a körülmény, hogy az egyességet az árvaszék jóváhagyta, nem zárja el a bíróságot annak a megvizsgálásától és megbirálásától, hogy a gyámság vagy gondnokság alatt álló személy helyesen volt-e képviselve az őt terhelő ügylet megkötésénél.

Téves az az álláspont, hogy a gyámhatóság belátására van bízva s így nem tartozik a bíróságra annak a meghatározása, hogy a kiskorú részéről kötött ügyletnél megfelelő-e a visszteher, mert a bíróság ezt a kérdést is vizsgálat alá veheti. (Curia 1917. febr. 7. 7865/916.)

*

82. A házassági életközösség visszaállítására kötelező bírói határozat kibocsátását a HT. 77. §-a alapján szorgalmazó kérvényben az annak beadásáig elkövetett vétkes cselekedetnek megbocsátása és a többi bontóokról való lemondás rejlik. (Curia 1916. okt. 17. 4483. sz.)

*

83. Nincs olyan jogszabály, amelynél fogva az ingatlan vevője, ha egyébként ez irányban a szerződés nem intézkedik, a hátralékos vételár fizetésére nézve kikötött részletfizetés kedvezményétől elesnék és így az egész vételárat kifizetni lenne köteles az esetre, ha a vevő a megvett és a vételár hátralék erejéig jelzálogilag is lekötött ingatlant utóbb másnak eladja. (Curia 1917. jan. 18. 3890.)

*

84. Az általános magánjog elvei szerint eldöntendő vitás kérdések elbírálásánál a kereskedelmi törvény rendelkezései nem alkalmazhatók. Magánjogunk szerint jogszabály, hogy a szerződésnek az egyik fél által nem teljesítése a másik felet nem a szerződéstől való elállásra, hanem csak a teljesítés követelésére jogosítja, hacsak nemteljesítés esetére a másik félnek elállási joga ki nem kötött. (Curia 1917. márczius 13. 8064.)

*

85. A Budapest székesfővárosi lakbér-szabályok 15. §-a feljogosítja ugyan a bérbeadót arra, hogy a bérletet rögtöni hatállyal felmondhatja, ha a bérlő a bérlemény sérelmes használatát felhívásra azonnal meg nem szünteti, de a felmondásra a bérbeadót csak abban az esetben kötelezi, ha azt más érdekelt bérlő kívánja. Ettől eltekintve a hivatkozott lakbér-szabályzat a bérbeadót a rögtöni hatályu felmondásra nem kötelezi és egyébként sem érinti a bérleti viszonyból folyó azokat az általános magánjogi szabályokat, melyekről a lakbér-szabályzat mint különleges jogforrás nem rendelkezik. Mindezekből következik, hogy felperes jogosítva volt a rögtöni hatályu felmondás mellőzésével alperestől a sérelmes használat megszüntetését más módon, jelesen a törvény rendes útján indított keresettel szorgalmazni. (Curia 1917. január 18. 4068/1916.)

*

86. A K. T. 83. §-nak az a rendelkezése, hogy a közkereseti társaság minden tagjának joga van az ügymenetről tudomást szerezni, az üzlethelyiségben bármikor megjelenni, nyilván feltételezi, hogy az üzlet abban az időben, mikor a társasági tag ezt a jogát gyakorolni kívánja, nyitva legyen, vagyis hogy ez a jog a rendes üzleti órák alatt gyakoroltassék. Az üzlethelyiségek és iratok a rendes üzleti órákon kívül annál kevésbé állhatnak a társasági tagok rendelkezésére, mert az üzletvezető cégtag, anélkül hogy méltánytalan zaklatásnak ki ne tétessék, nem szorítható arra, hogy a rendes üzleti órák letelte után, a többi társasági tag tetszésétől függően a nap bármely órájában az üzlethelyiségben megjelenjen és az ott őrzött könyveket és iratokat betekintésre

átszolgáltassa. A K. T. 83. § alapján a társaság minden tagja — bár örökös minőségben, a volt cégtag jogutódjaként lépett is be a társaságba — jogosított a társaság összes könyveit és iratait megtekinteni és azokból saját tájékozására, mérleget készíteni. (Curia 1917. jan. 25. 3644—1916.)

Közlemények.

Váltóóvás elengedése; óvási határidő meghosszabbítása; váltóelévülés. A m. kir. ministeriumok 1.569/1917. M. E. számú rendelete. A váltókra, kereskedelmi utalványokra és közraktári jegyekre vonatkozó kivételes intézkedések tárgyában.

A m. kir. ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §. Az 1914. évi augusztus hó 1. napjával kezdődő és 1917. évi május hó 31. napjáig bezárólag terjedő időben lejárt nem moratóriumos váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely papirokra nézve a 705/1917. M. E. számú rendelet (l. a Budapesti Közlönynek 1917. évi február hó 22. napján megjelent 43. számában) a fizetés végetti bemutatásnak és a fizetés hiánya miatti óvás felvételének határidejét 1917. évi június hó 4. napjáig bezárólag meghosszabbította, a fizetési kereset és a fizetési visszkereset fenntartása végett — a látra fizetendő papirok kivételével — fizetés végetti bemutatásra és óvás felvételére nincs szükség; az előzők értesítése sem kötelező.

A visszkeresetre jogosult hitelező az 1. bekezdés alá eső papiroknál az óvás költségének megtérítését csak akkor követelheti, ha a papirt 1917. évi június hó 4. napjáig bezárólag óvatoltatta, a váltódíjat ellenben akkor is, ha a papirt nem óvatoltatta; kamatot a lejáratától lehet számítani.

2. §. Az 1917. évi május hó 31. napja után 1917. évi október hó 1. napjáig bezárólag lejárató váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében a fizetés, valamint a névbecsülési fizetés végetti bemutatásra és a fizetés hiánya miatti óvás felvételére a törvényben megszabott határidő 1917. évi október hó 16. napjáig bezárólag meghosszabbítottatik; ha a fizetés végetti bemutatást e határidőben teljesítik, a kamatot a lejáratától lehet számítani.

Az 1876:XXVII. t.-cz. 40. §-ában meghatározott letétel joga az elfogadót a lejárát napjától számított 15 köznap leteltével illeti meg.

Az 1876:XXVII. t.-cz. 48. §-ában meghatározott beváltás joga a kötelezettet a lejárát után abban az esetben is megilleti, ha a váltó bemutatva és az óvás felvéve nem lett.

3. §. A jelen rendelet előbbi §-aiban foglalt rendelkezések nem érintik a halasztás alá eső (moratóriumos) váltók, kereskedelmi utalványok és közraktári jegyek tekintetében a moratóriumi rendeletekben, valamint a moratóriumfeloldó rendeletben és az erdélyrészi moratóriumi rendeletekben megállapított szabályokat.

4. §. A váltón, kereskedelmi utalványon vagy közraktári jegyen alapuló követelésnek 1917. évi június hó 1. napja előtt még be nem fejezett elévülése e napon félbeszakad és egészen újból kezdődik a háború befejezését (1912:LXIII. t.-cz. 13. §) követő azon a napon, amelyet a ministerium rendelettel fog megállapítani; ez utóbbi napig nyugszik (nem kezdődik) az ilyen papirokon alapuló követeléseknek a jelen rendelet életbelépte előtt még nem kezdődött elévülése is.

5. §. Ez a rendelet 1917. évi június hó 1. napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Kelt Budapesten, 1917. évi május hó 1. napján.

*

A magyarországi kir. közjegyzők országos egyletének f. évi február hó 25-éü *Szabó Albert* elnöklete alatt megtartott évi rendes közgyűlése, — az elnöki előterjesztés és titkári jelentés tudomásulvétele után — tárgyalás alá vette *dr. Szécsi Ferencz* erzsébetfalvai kir. közjegyző, egyleti titkár következő indítványát:

„Tekintettel arra, hogy a folyó év elején életbelépett új illetéktörvény (1916. XXVII. t.-cz.) a pénzügyi hatóságnak módot nyújt, hogy a hagyatéki ingatlanok leltári értékét a hagyatéki tárgyalás befejezése után, a valóságos forgalmi érték megállapítása s az örökösödési illetékeknek ez alapon való kiszabása végett felemelhesse, — tekintettel továbbá arra, hogy óhajtott mutatóknak mutatkozik, hogy a hagyatékot letárgyalt kir. közjegyző egyöntetű eljárás útján juthasson annak a díjtöbbletnek a bírói megállapításához, mely őt ily esetben jogosan és méltányosan megilleti, — indítványozom,

hogy országos egyletünk e tárgyban haladéktalanul felterjesztést intézzen az igazságügyi kormányhoz azzal a kérelemmel, hogy a közjegyzői díjtöbblet utólagos megállapításának s kiegyenlítésének biztosítása végett, a bíróságok és pénzügyi hatóságok az ügy sürgető időszerűségére való tekintettel, lehetőleg mielőbb megfelelő utasítást kapjanak.“

Dr. Róth Zsigmond, Rupp Zsigmond és Baditz Lajos hozzájárulása után a közgyűlés *dr. Szécsi Ferencz* egyleti titkár indítványát, a *Baditz Lajos* által ajánlt azon kiegészítéssel, hogy a hagyatéki ingatlanok becsűjének felemeléséről a pénzügyi hatóság a kir. közjegyzőt minden esetben értesítse, egyhangulag elfogadja és az egylet vezetőségét felkérte, hogy a miniszterhez intézendő felterjesztés dolgában sürgősen járjon el. Egyúttal pedig *dr. Szécsi Ferencz* kir. közjegyző, egyleti titkárnak javaslataért elismerést és köszönetet szavazott.

*

A magyarországi kir. közjegyzők nyugdíj-intézetének jelenlegi állásáról és 1916. évi működéséről a f. évi február 25-én megtartott közgyűlésén *Jakab Géza* ujbpesti kir. közjegyző elnök a következő jelentést terjesztette elő:

I. A Ny. I. alapvagyon.

a) óvadékképes, különböző czimletű, 4—6 ^o / _o -ot kamatozó államadóssági kötvények és bank-záloglevelek névértékű értékpapiraiban	K 490,920.—
b) folyószámlán javunkra írt készpénzben	K 11,063.84
összesen:	K 501.983.84

II. Tagsági viszony.

1. A tagok létszáma 1915. december 31-én volt	92
2. Az 1916. év folyamán elhalálozás, visszavonulás és kitörlés folytán a tagok létszámában beállott apadás	12
maradt a tagok száma:	80
3. Az 1916. év folyamán belépés által előállott szaporulat	4
a tagok létszáma tehát az 1916. év végén	84
Ezek fizetnek évi tagsági díjban:	
a) évi K 200 tagsági díjat, 22 tag, együtt.	K 4,400.—
b) évi K 300 " " 25 " "	K 7,500.—
c) évi K 340 " " 20 " "	K 6,800.—
d) évi K 370 " " 17 " "	K 6,290.—

Az évi tagsági díjak összege: K 24,990.—
Az a) pont alattiak évi K 1200, a b)–d) pont alattiak pedig évi K 1600 nyugdíjhoz vagy aránylagos neveltetési járulékhöz bírnak igényyel.

III. A nyugdíjasok.

1. 1915. évi december hó 31-én volt a nyugdíjban részesülő visszavonult tagoknak, vagy elhalt tagok özvegyeinek együttes száma	15
2. 1916. évi szaporulat	4
1916. év végén a nyugdíjasok száma:	19
ezek közül:	
a) visszavonult kartársunk	3
b) elhalt kartársak özvegye	16
együtt:	19
az ezek számára 1916. évben folyósított nyugdíj összege:	
3 nyugdíjasnak évi K 1200, együtt	K 3,600.—
16 nyugdíjasnak évi K 1600, együtt	K 25,600.—
kifizetett 1916-ban nyugdíjakra összesen:	K 29,200.—

Gyermek részére neveltetési járulék folyósítása iránt igény még nem jelentett be.

Ezenkívül három olyan elhalt tag családjának, akiknél a nyugvó idő még le nem telvén, a nyugdíjigény utánuk meg nem nyílt, alapszabályszerű visszatérítés címén, tehát egyszer s mindenkorra kifizettünk a lefolyt 1916. évben K 3,892.50

Ha most már e számadatok segítségével egy áttekinthető mérleget állítunk fel avégből, hogy ez, a folyó év bevételi és kiadási forgalmára nézve nyújtson nekünk egy tájékoztató képet, úgy az alábbi eredményt kapjuk, ami azonban magától értetődőleg csak előirányzatnak tekintendő, ami tehát kisebb arányú változás alá is eshetik. Az előirányzat így alakul:

Bevétel.

1. A kikerített összegben K 502,000 értéket képviselő és 4, 4½ és 6%-os kamatláb szerint kamatozó alapvagyonunknak évi jövedelme, középarányban 4½%-os kamatlábat véve alapul, kitesz:	K 22,600.—
2. tagsági díjakból, a múlt évi tényleges eredmény szerint	K 24,990.—
3. adományokból	K 200.—
4. újonnan belépő tagok évdíjában	K 1,280.—
összesen:	K 49,070.—

Kiadás.

1. Nyugdíjakra, a múlt évben ezen a címen tényleg kifizetett összegnek és a folyó évi valószínű szaporulatnak figyelembevételével	K 32,400.—
2. Visszatérítésre, ugyanezen az alapon számítva	K 3,800.—
3. Dologi kiadásokra	K 800.—
összesen:	K 37,000.—

Eszerint az alapvagyon növelő fölöslegként a jelen 1917. év számlájának javára ismét mintegy K 12,000 jövedelem mutatkozik.

Högy ez az előirányzat sem nem önkényes, sem nem is optimistikus, hanem megvan a reális alapja, igazolják ennek a telvésnek helytálló voltát a közvetlen előző évek zárószámadási adatai, amelyek szerint alapvagyonunk, az évi kiadások leszámítása után, tehát tiszta értékben volt:

1914. év végén	K 476,300.—
1915. év végén	K 490,000.—
1916. év végén	K 502,000.—

tényként megállapítható tehát, hogy alapvagyonunk eddigelé évről-évre arányosan emelkedett, és hogy ezt az egyenletes emelkedést semmi körülmény nem zavarja és nem is befolyásolja.

*

A hagyatéki ingatlanok leltári értéke. A m. kir. belügyminister és a m. kir. igazságügyminister a következő 8288/1917. I. M. számú rendeletet bocsátották ki az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. törvényczikk végrehajtása tárgyában kibocsátott 43,194/1895. I. M. számú rendelet módosításáról:

Az 1894: XVI. t.-cz. 130. §-a és az 1912: LIV. t.-cz. 109. §-a alapján a pénzügyministerrel egyetértve a következőket rendeljük:

1. §.

Hagyaték leltározása alkalmával az ingatlannak megbecslését — amennyiben valamelyik érdekelt fél becslést kíván — ezentúl is az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ának 1. és 3. bekezdésében foglalt szabályok szerint kell teljesíteni, amelyeket az 1912: LIV. t.-cz. 27. §-a érintetlenül hagyott.

2. §.

Amennyiben hagyaték leltározása alkalmával az érdekeltek becslést nem kívánnak, most már nem az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ának 2. bekezdése, hanem az 1915. évi január hó 1. napja óta (1914: XXXIV. t.-cz.) az 1912: LIV. t.-cz. 27. §-ának 2. bekezdése irányadó, amely utóbbi úgy rendelkezik, hogy ily esetben a hagyatéki ingatlan értékét hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsérték alapján kell megállapítani.

Ezzel a rendelkezéssel hatályát veszítette a 43,194/1895. I. M. számú (R. T. II. kötet 548. 1.) rendelet 44. §-ának 2. bekezdése és 54. §-a, valamint 108,093/1896. számú (R. T. II. kötet 793. 1.) belügyministeri rendelet, úgyszintén az utóbbit értelmező 113,880/1904. számú (R. T. 1515. 1.) belügyministeri rendelet is.

3. §.

A jelen rendelet 2. §-ának 1. bekezdése értelmében szükséges hatósági adó- és becslési bizonyítványt a leltározó személy hivatalból szerzi be.

A leltározó személy rendszerint a 42,600/1914. I. M. számú (R. T. 2385. 1.) rendelet 3. §-ában említett I. számú mintának megfelelő olyan adó- és becslési bizonyítványt szerez be, amelyet az adókatasteri adatok alapján állítanak ki. Az ilyen bizonyítványnak kiállítására és megküldésére végett a leltározó közeg a 42,600/1914. I. M. számú rendelet 2. és 9. §-a értelmében a községi vagy

körjegyzőt (városi adóhivatalt, Budapest székesfővárosban az illető kerület adószámviteli osztályát) keresi meg.

A leltározó személy kivételesen a 42,600/1914. I. M. számú rendelet 15. §-ában említett II. számú mintának megfelelő adó- és becslési bizonyítványt szerez be, ha még mielőtt az előbbi bekezdésben említett megkeresést elküldené, valamely érdekelt, szükség esetében a költség előlegezésével (42,600/1914. I. M. számú rendelet 10. §-ának utolsó bekezdése) oly kérelmet terjeszt elő, hogy a leltározó személy az idézett rendeletben meghatározott szakértői becslésen alapuló adó- és becslési bizonyítványt szerezzen be. Ebben az esetben a leltározó személy az előlegezett költség megküldésével a 42,600/1914. I. M. számú rendelet 10. és 22. §-a értelmében a község előjáróságát (város polgármesterét, Budapest székesfővárosban a kerületi előjáróságot) keresi meg a 42,600/1914. I. M. számú rendelet 15. §-ában említett II. számú mintának megfelelő adó- és becslési bizonyítvány kiállítása és megküldése végett.

4. §.

Az ingatlanokat a hagyatéki leltárba az 1. § esetében azzal az értékkel kell felvenni, amelyet az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ának 1. bekezdése és a 43,194/1895. I. M. számú rendelet 44. §-ának 4. bekezdése értelmében kinevezett egy vagy több szakértő becslése állapít meg;

a 2. § 1. bekezdésének esetében pedig azzal az értékkel, amelyet a 3. § értelmében beszerzett hatósági adó- és becslési bizonyítvány tüntet fel.

Budapest, 1917. évi április hó 10. napján.

*

Az önjogúvá lett gyámoltak és gondnokoltak gyámpénztárban kezelt készpénzének kiutalásáról a m. kir. ministerium 439/1917. M. E. szám alatt a következő rendeletet adta ki: A m. kir. ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli: 1. §. Hatályát veszti a 2807/1915. M. E. számú moratoriumfeloldó rendelet (l. a Budapesti Közlöny 1915. évi július hó 29. napján megjelent 174. számában) 16. §-ának negyedik bekezdésében foglalt az a rendelkezés, hogy a gyámpénztárban kezelt

és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése következtében esedékessé vált készpénzt csak kivételesen és csak oly mértékben szabad kifizetni, amely mértékben azt a belügyminister esetről-esetre megállapítja. Ennélfogva az árvaszékek ezentúl az önjogúvá vált jogosultak részére a gyámpénztárban kezelt készpénzt az e részben irányadó gyámügyi jogszabályoknak megfelelően a moratoriumfeloldó rendelet szerint eddig fennálló korlátozásra való tekintet nélkül lesznek kötelesek kiutalni. 2. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki. Budapest, 1917. április hó 16. napján.

*

A háború következtében távollevők érdekeinek védelme tárgyában a belügyminister 19565/1917. B. M. szám alatt a következő körrendeletet bocsátotta ki:

A hősi halált halt, valamint eltűnt (hadifogságba jutott) katonai és ezzel egy tekintet alá eső személyeknek, valamint kiskorú gyermekeiknek gyámhatósági ügyei a 161,000/1914. B. M. sz. körrendelettel a gyámügyi közigazgatás különös védelme alá helyezettek és részletesen megállapítottak a gyámhatóságok e körüli teendői. A 60,410/1915. B. M. számú rendelettel pedig e tekintetben a kivételes törvények alapján további intézkedések tettek főleg a katonai és az ezekkel egy tekintet alá eső személyek kiskorú gyermekei, illetőleg gyámoltjai érdekében. Végül a kivételes törvények alapján kiadott 1,380/1915. M. E. számú rendelet 15. §-a módot nyújt arra, hogy a katonai vagy ezzel egy tekintet alá eső személyek peres vagy nem peres eljárásban meghatalmazást minden különösebb formáság, tehát akár egyszerű tábori levelezőlapon is kiállíthassanak, a 16. §-a pedig arra, hogy a katonai vagy ezzel egy tekintet alá eső és vagyoni ügyeiknek intézésében gátolt személyek helyett a szükséges tennivalókat a a gyámhatóság, illetve az 1877:XX. t.-cz. 28. § d) pontjának és 32. §-ának alkalmazásával gondnokul kirendelt személy végezhesse.

Mindazonáltal gyakran előfordul, hogy a hadbavonultaknak, különösen pedig a hadifoglyoknak hozzátartozói tájékoztatlanság, vagy a hatósági védelem szükségességének fel nem ismerése, vagy közönyösség miatt megokolt esetekben nem jelentkeznek az árvaszéknél gondnok kirendelése iránt. Ennélfogva felhívom az Árvaszéket, intézkedjék a végrehajtó közegei útján aziránt, hogy ezek a katonai szolgálatot teljesítő vagy ezzel egy tekintet alá eső és vagyoni ügyeik gondozásában gátolt személyek vagyoni körülményeit, gazdaságát, a törvényes korlátokon belül, állandóan figyelemmel kísérik és amennyiben olyan körülmények forognak fenn, amelyekből a vagyon tékozlására vagy hanyag kezelésére

ehet következtetni, figyelmeztessék a rokonokat az 1885 : VI. t.-cz. 10. §-ában megállapított arra a kötelességükre, hogy gondnok kirendelését kell kérniök és a községi előljáróságok is a most idézett törvényszakasz értelmében a gyámhatósághoz való jelentéstételt el ne mulasszák.

Budapesten, 1917. évi márczius hó 5-én.

*

Örökrész letiltás útján nem foglalható le. A budapesti kir. törvényszék mint felfolyamodási bíróság egy konkrét esetben kimondotta, hogy az örökrésznek rendelvénnyel való letiltása a zálogjog szerzésének hatályossága szempontjából semmis. A határozat következőképen van indokolva: „Az általános magánjogi szabályok értelmében az örökösnek örökrésze tekintetében a hagyatékkal, illetőleg örökös társaival szemben nyilvánvalólag nem követelése van, miután az örökös az örökség megnyitásával a hagyatéki vagyonnak akár egészben, akár az örökösödési aránynak megfelelő hányadrészben tulajdonosa lett. Minthogy az 1881. évi LX. t.-cz. 79. § és következő szakaszai értelmében a bírói kiküldött útján kibocsájtott rendelvénnyel — eltekintve bizonyos jogok lefoglalásától — csak követelést lehet letiltatni, mert a pénzkövetelés lefoglalásának ez a hatályos eszköze, — míg tulajdont, ha az ingókból áll, csak az 1881. évi LX. t.-cz. 47. § és következő szakaszainak rendelkezései szerint a helyszínen teljesítendő összeirással, és ha az ingatlan, és ha az, mint örökség hagyatékbíróságilag átadva, illetőleg telekkönyvileg keresztül vezetve nincs, csak a most hivatkozott törvény 138. §-ában körülírt módon és a telekkönyvi rendtartás 74. §-ában meghatározott fenntartással lehet lefoglalni, nyilvánvaló az is, hogy az örökös készpénzből, értékpapirokból és ingóságokból álló örökrészeinek úgy az örökös társakhoz, mint a kir. járásbírósághoz és a kir. közjegyzőhöz küldött rendelvénnyel való letiltása szabálytalan. A végrehajtási törvénynek a végrehajtási zálogjog szerzésének meghatározó rendelkezéseiből, mint alaki jogszabályokból következik az is, hogy az ettől eltérő, vagy ennek ellenére tett intézkedések, illetőleg végrehajtási cselekmények nem alapítják meg a végrehajtási zálogjogot annak a végrehajthatónak javára, aki a törvényben előírt eljárási módokat be nem tartotta, vagyis az alaki érvényességi kellékek be nem tartása nem eredményezi azt az anyagi joghatást, amit a törvény ahhoz fűz.“ (21. P. 5106/1916. sz.)

*

Személyi hírek. *Dr. Friedmann Mór* zsolnai kir. közjegyző elhalálozott. — *Pongrácz Kálmán* volt nyitrai kir. közjegyző, a pozsonyi kir. közjegyzői kamara volt elnöke, f. évi április hó 28-án elhunyt.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felolős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==
Egész évre . . . 12 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrassy-út 1.
Félévre . . . . . 7 „	budapesti kir. közjegyző.	

Tartalom. A közjegyzői intézmény reformjáról. — A férj özvegyi joga. — Tanuvallomásoknak közjegyzői okiratban való felvétele. — Az évkönyv sorsa. — Felsőbírósi határozatok. Közlemények.

A közjegyzői intézmény reformjáról.

Irta: **dr. Beszkid István**, nagyszöllősi kir. közjegyző.

Itt a végső ideje annak, hogy történjék valami mélyrehatóbb törvényhozási intézkedés a hazai közjegyzői intézmény érdekeinek fölkarolása, az intézmény átszervezése, valamint a kir. közjegyzők anyagi helyzetének mielőbb való rendezése tekintetében.

Mindaddig ugyanis, amíg még csak a többé-kevésbé távoli jövő méhe takarta és takarhatta el a hazai közjegyzői intézmény megroppanásának veszélyét, s amíg még az életviszonyok lazább összetétele is elegendő lehetett az egyéni és állami lét existenciális szükségleteinek kielégítésére, még fönnforoghatott a lehetősége annak, hogy a kir. közjegyzők, s velük együtt a közjegyzői intézmény barátainak — sajnosan — csak kicsiny köre, a közérdeket illetően az inkább csak nagyobb konturjaiban kibontakoztatott szociális és gazdasági lét sorban előbbrevaló előfeltételeinek ezen előbbrevalósága folytán, a saját existenciális érdekeket illetően ellenben a veszély közvetlen voltának hiánya folytán, úgyszólván csak a csöndes- resignatio egy bizonyos nemével mutassanak rá arra, hogy hazai közjegyzői intézményünk a hazai jogélet